

Status 2010 for

KØBENHAVNS AGENDA 21-PLAN 2008-2011

samt forslag til reviderede mål

- Al tekst på tonet baggrund er originaltekst fra Agenda 21 Planen.
- Tekst på "hvid" baggrund er ny tekst med status for det hidtidige arbejde samt forventninger til målopfyldelse i den resterende planperiode frem til udgangen af 2011.

Der er for nedenstående opstillet udarbejdet forslag til revideret mål, underliggende aktiviteter eller forslag om at udtage målet af Agenda 21 Plan 2008 - 2011:

Mål nr.	Side	Mål
18	Side 23	Mængden af farligt affald indsamlet separat fra husholdninger skal øges med 240 ton fra 2006 til 2011 - det svarer til en stigning på 47 %.
20	Side 27	Inden udgangen af 2011 har mindst 2.000 boliger fået tilskud til støjisolering, afskærmning mv.
23	Side 30	Trafikstøjbelastningen ved de 15 mest støjudsatte skoler og daginstitutioner skal inden udgangen af 2011 bringes ned under 55 dB ved særligt følsomme områder (fx undervisningslokaler).
24	Side 32	Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der i større grad anvendes miljørigtige alternativer til bromerede flammehæmmere.
27	Side 35	Kommunen vil senest i 2010 udarbejde en kemihandlingsplan, dvs. en plan for indsats mod skadelige kemiske stoffer. Planen skal danne basis for en langsigtet indsats imod sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos borgere og virksomheder og kommunens egne forvaltninger.
28	Side 35	Kommunen skal i planperioden bidrage væsentligt til at nedbringe forbrug af sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos borgere og virksomheder og i egen forvaltning.
30	Side 38	Inden udgangen af 2011 træffes der politisk beslutning om realisering af en handlingsplan, der skal reducere påvirkningen fra havnesedimentet til det omgivende miljø
31	Side 40	Inden udgangen af 2015 skal målet om badevandskvalitet være opfyldt i hele Københavns Havn.
32	Side 41	Kommunens søer, åer og kyster skal have klart vand med et rigt og varieret plante- og dyreliv.
34	Side 44	Københavnerne besøger i 2015 byens parker, naturområder, havnebade eller strande, dobbelt så meget som i dag (2005 niveau). 90 % af københavnernes skal i 2015 kunne gå til en park, en strand, et naturområde eller et havnebad på under 15 minutter.
35	Side 46	Færdsel og ophold i byens parker skal kunne ske uden sundhedsmæssig risiko fra kontakt med kraftig jordforurening.
43	Side 55	Borgerne i København skal motiveres til at have en nær tilknytning til de grønne rekreative områder i byen.

Indholdsfortegnelse

Kommunen vil i planperioden udvikle værktøjer og styrke processer til fremme af bæredygtig udvikling inden for byfornyelse og byudvikling.	5
I samarbejde med Kommunernes Landsforening skal der arbejdes på at få krav om mere vidtgående miljøtiltag optaget i Planloven, Byggeloven og anden relevant lovgivning.	7
Trafikkens miljøbelastning i forhold til boligområder og byens rum skal reduceres i planperioden.	8
Kommunen tager i planlægningen højde for konsekvenserne af klimaændringer.	9
Den biologiske mangfoldighed i byen skal øges.	10
Kommunen vil aktivt deltage i udviklingen af fremtidens bæredygtige byggeri.	11
I forbindelse med bygningspræmiering skal det sikres, at miljø/bæredygtighed bliver et væsentligt kriterium ved bedømmelse af projekterne.	12
For at sikre at der kommer mere fokus på miljø og bæredygtighed i arkitektkonkurrencer, skal der i forslagene redegøres for, hvordan forslagsstillerne vil leve op til kravene i "Miljø i byggeri og anlæg".	13
Undersøgelse af, om kommunen kan stille samme energikrav til byfornyelse og større kommunale renoveringer, som der er til kommunalt nybyggeri.	14
CO ₂ -udledningen fra energiforbrug, transport og affaldshåndtering i kommunen skal reduceres progressivt frem mod målet om en 20 pct. reduktion af CO ₂ i 2015 (i forhold til 2005 niveau).	15
Vandforbruget i husholdninger skal reduceres til 110 liter pr. indbygger pr. døgn i 2010 (Vandforsyningsplan 2006).	16
Vandforbruget i erhvervslivet skal reduceres til 34 liter pr. indbygger pr. døgn i 2010 (Vandforsyningsplan 2006).	17
Anvendelse af sekundavand skal udgøre mindst 2 pct. af det samlede vandforbrug i 2011 (Vandforsyningsplan 2006).	18
Udnyttelsen af grundvandsressourcen skal fremmes for at forbedre den miljømæssige bæredygtighed og forsyningssikkerhed i kommunen.	19
Pesticidforbruget hos private og virksomheder skal nedbringes med henblik på at beskytte grundvandet under København.	20
I planperioden skal andelen af affald, der genanvendes, øges i forhold til andelen, der forbrændes eller deponeres.	21
Kommunen forbedrer affaldsindsamling i byens gaderum, på private udearealer og på genbrugsstationer for at udvikle affaldssystemet, så det passer til byen og til borgernes behov.	22
Mængden af farligt affald indsamlet separat fra husholdninger skal øges med 240 ton fra 2006 til 2011 - det svarer til en stigning på 47 %.	23
Kommunen vil løbende arbejde for at sikre at københavnere kan indånde luften uden sikkerhedsrisiko og at der er sket målbare forbedringer i 2011.	25
Inden udgangen af 2011 har mindst 2.000 boliger fået tilskud til støjisolering, afskærmning mv.	27
Fra 2009 anvender kommunen konsekvent mindre støjende asfaltbelægningsmaterialer når disse har effekt, ved etablering af nye vejstrækninger og ved vejvedligeholdelsesarbejder på strækninger med stærkt støjbelastede boliger.	28
For at nedbringe støjbelastningen vil kommunen arbejde for en generel hastighedsreduktion på strækninger med mange støjbelastede boliger.	29
Trafikstøjbelastningen ved de 15 mest støjudsatte skoler og daginstitutioner skal inden udgangen af 2011 bringes ned under 55 dB ved særligt følsomme områder (fx undervisningslokaler).	30

Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der i større grad anvendes miljørigtige alternativer til bromerede flammehæmmere.	31
Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der i større grad anvendes miljørigtige alternativer til de miljøskadelige blødgørere i plastic (specielt phthalater).	32
Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der sker en udbredelse af ikke-miljø- og ikke-sundhedsskadelig hårfarve.	33
Kommunen vil senest i 2010 udarbejde en kemihandlingsplan, dvs. en plan for indsats mod skadelige kemiske stoffer. Planen skal danne basis for en langsigtet indsats imod sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos borgere og virksomheder og kommunens egne forvaltninger.	34
Kommunen skal i planperioden bidrage væsentligt til at nedbringe forbrug af sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos borgere og virksomheder og i egen forvaltning.	35
Kyststrækninger, søer og åer skal være tilgængelige til rekreative aktiviteter.	36
Inden udgangen af 2011 træffes der politisk beslutning om realisering af en handlingsplan, der skal reducere påvirkningen fra havnesedimentet til det omgivende miljø.	37
Inden udgangen af 2015 skal målet om badevandskvalitet være opfyldt i hele Københavns Havn.	39
Kommunens søer, åer og kyster skal have klart vand med et rigt og varieret plante- og dyreliv.	40
Kommunen vil fremme anvendelsen af regnvand, ved at nedsive regnvandet til grundvandet eller udlede det til vandområder og rekreative vandelementer.	41
Københavnerne besøger i 2015 byens parker, naturområder, havnebade eller strande, dobbelt så meget som i dag (2005 niveau). 90 % af københavnernes skal i 2015 kunne gå til en park, en strand, et naturområde eller et havnebad på under 15 minutter.	43
Færdsel og ophold i byens parker skal kunne ske uden sundhedsmæssig risiko fra kontakt med kraftig jordforurening.	45
Kommunen vil i planperioden løbende arbejde for, at cyklen skal være københavnernes dominerende transportmiddel frem mod målet i 2015 om, at mindst 50 % skal cykle til arbejde eller uddannelse i København.	46
I planperioden skal de nækreative muligheder for ophold, leg, bevægelse og motion forbedres.	47
Andelen af økologiske fødevarer i byens madforbrug skal være mindst 20 % i 2015.	48
Byens borgere – og især pædagoger, lærere og sundhedspersonale samt foreninger og organisationer – skal inden 2009 have kendskab til aktivitetsmuligheder på ”Byens Grønne Puls”.	49
Københavns Miljønetværk vil i planperioden udvikle både eksisterende og kommende miljøstyringskoncepter, således at medlemmernes individuelle miljøpræstationer bliver tydeliggjort fx ved udvikling af guld/sølv/bronze diplomer. Ordningen skal motivere medlemmerne til løbende at arbejde i retning af mere bæredygtighed.	50
I planperioden vil Børne- og Ungdomsforvaltningen udvikle og implementere et pædagogisk koncept for udeskole, hvor skolerne inddrager eksterne læringsmiljøer, så børn lærer om natur i naturen og om nærmiljø i nærmiljøet.	52
Antallet af besøg på miljø- og naturskolerne udvides i planperioden.	53
Borgerne i København skal motiveres til at have en nær tilknytning til de grønne rekreative områder i byen.	54
Kommunen vil i planperioden fremme natur- og miljøforståelsen hos voksne etniske borgere, som gør dem bedre i stand til at handle miljøbevidst i hverdagen.	56
Kommunen vil i planperioden informere mere målrettet for at inspirere borgerne til at handle miljøbevidst.	58

Kommunen vil gennem en række aktiviteter frem til FN-klimatopmødet i København i december 2009 sætte fokus på CO ₂ -udslippet mulighederne og mulighederne for at reducere dem.	59
Alle forvaltninger skal være miljøcertificerede inden udgangen af 2008, og disse systemer skal vedligeholdes og (videre)udvikles i planperioden.	61
Kommunen vil i planperioden synliggøre det gode miljøarbejde i kommunen til fælles inspiration.	62
Kommunen vil i planperioden arbejde for at kunne dokumentere el-, vand- og varmeforbrug med henblik på at vi kan opstille forbrugsmål.	63
For at nedbringe kommunens miljøbelastning i forbindelse med indkøb vil kommunen inden udgangen af 2008 vægte miljøhensyn mindst 20 pct. ved alle indkøb.	65
Kommunen vil også fremover undgå at købe produkter, der indeholder pvc eller andre uønskede stoffer.	66
Kommunen vil ved indkøb af elforbrugende produkter stille samme krav som Elsparefondens indkøbsvejledning.	67
Kommunen vil gøre det lettere at efterspørge miljømærkede produkter.	68
Kommunen vil fortsat øge andelen af leverandører, der lever op til kriterier for EMAS registrering og/eller ISO 14 001 certificering.	69
Kommunen vil sikre, at økologi bliver en del af den kommende fælles kostpolitik for kommunens institutioner.	70
60 pct. af den mad, der serveres i kommunens køkkener og kantiner, skal være økologisk inden udgangen af 2009. 75 pct. af den mad, der serveres i kommunens køkkener og kantiner, skal være økologisk inden udgangen af 2011.	71
Kommunen vil i planperioden fremme miljø- og energirigtigt byggeri.	72
For at sikre lav partikelforurening skal alle kommunens dieselskøretøjer over 3.500 kg også fremover have påmonteret funktionsdygtige partikelfiltre.	73
For at minimere kommunens CO ₂ -udledning fra kørslen i køretøjer under 3,5 ton, skal alle kommunens ny erhvervede køretøjer, indregistreret som personbiler, fra 2008 være A-mærkede køretøjer. For at minimere kommunens partikel-udledning fra kørslen i køretøjer under 3,5 ton, skal alle kommunens ny erhvervede køretøjer, indregistreret som personbiler, fra 2008 være påmonteret partikelfiltre.	74
Kommunen vil i planperioden sikre mulighed for miljøvenlig transport i tjenesten.	75
Kommunen vil i planperioden gøre en målrettet indsats for at nedbringe energi- og vandforbruget i kommunens bygninger.	76
Kommunen vil i planperioden øge andelen af VE i sin energiforsyning.	78
For at reducere kommunens vandforbrug vil kommunen i planperioden sikre vidensopbygning inden for vandbesparende løsninger.	79
Kommunen vil i planperioden øge muligheden for genanvendelse af produkter og materialer.	80
Kommunen vil i planperioden sikre optimal håndtering og ressourceudnyttelse af affald.	81

TEMA: BÆREDYGTIG BYUDVIKLING

BÆREDYGTIG PLANLÆGNING

MÅL 1

MÅL	Kommunen vil i planperioden udvikle værktøjer og styrke processer til fremme af bæredygtig udvikling inden for byfornyelse og byudvikling.
AKTIVITET	Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører projektet "Bæredygtig Byudvikling" med følgende faser: <ul style="list-style-type: none">– Identificere mål for bæredygtig byudvikling og konkretisere, hvordan målene kan implementeres i den konkrete byplanlægning.– Afprøve værktøjer gennem pilotprojekter (byudvikling, områdefornyelse) i 2008-09.– Evaluere pilotprojekter/revurdere mål og værktøjer i 2009.– Udarbejde en manual senest i 2010 for implementering af bæredygtighed i planprocesser med fokus på tidlig inddragelse af aktører – investorer, borgere og bygherrer.– Udarbejde en model for CO₂-neutrale bydele senest i 2009 med udgangspunkt i Amager Fælles bykvarter.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– En evaluering af pilotprojekterne forelægges til politisk behandling, senest ved udgangen af 2009.– Bæredygtighedsprofiler for pilotområder til sammenligning med referenceområder udarbejdes i 2008.– Manualen for implementering af bæredygtighed i planprocesser med fokus på tidlig inddragelse af aktører skal foreligge inden udgangen af 2010.

STATUS

- I forslag til kommuneplan 09 er der opstillet et mål om, at den bæredygtige by gør byudviklingen til en del af løsningen på de miljø- og transportproblemer, der skal håndteres hvis København fortsat skal være en velfungerende by med høj miljøkvalitet.
I arbejdet med udvikling af bæredygtighedsværktøjet er der taget udgangspunkt i kommunens allerede vedtagne målsætninger indenfor sociale, miljømæssige og økonomiske områder.
I udviklingen af bæredygtighedsværktøjet er det konkretiseret, hvordan målene kan implementeres i den konkrete byplanlægning for så vidt angår større byudviklingsområder.
- Bæredygtighedsværktøjet er blevet afprøvet på Lokalplan for Carlsberg, i forbindelse med det nu standsede lokalplanarbejde for Kløvermarken og blev i 2008 testet på flere af forslagene til udvikling af Nordhavn. I 2010 er værktøjet blevet anvendt til en bæredygtighedsvurdering af startredøgørelsen for Nordhavn og i forbindelse med udviklingen af lokalplanen for Strandslodsvej.
- Med inspiration i det Hollandske DPL-bæredygtighedsværktøj er der med 20 udvalgte indikatorer

lavet bæredygtighedsprofiler af alle de 10 Københavnske bydele. Der er afholdt workshop, oplæg og afrapporteret fra projektet som er omtalt og ligger til afbenyttelse på Københavns Miljøregnskabs hjemmeside.

- Bæredygtighedsværktøjet er ikke evalueret i 2009. Det planlægges at gennemføre en evaluering og en opdatering af værktøjet i begyndelsen af 2011.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2010 afsluttet et internt projekt om bæredygtighed i lokalplanlægningen. Bæredygtighedshensyn er i det omfang, der er lovhjemmel til at stille bæredygtighedskrav indarbejdet forvaltningens lokalplanmanual.
- I projektet om bæredygtighed i lokalplanlægningen er der udviklet et værktøj til at gennemføre en stedsanalyse. Stedsanalysen betyder at bygherrer inddrages tidligt i planprocessen. Stedsanalysen er ved at blive indarbejdet i forvaltningens lokalplanmanual.
- Der er i 2008 og 2009 gennemført et projekt om udvikling af en bæredygtig- og CO2- neutral byudvikling i Amager Fælled Bykvarter. Der er i den forbindelse udarbejdet en kort sammenfattende rapport samt virkemiddelrapporter og analyser i forhold til økonomi, organisering, opfølgning og plan- og designprincipper. Endvidere er der udarbejdet en visualisering af projektet, som kan findes på www.mapmyclimate.dk. Resultaterne af projektet anvendes i forskellige sammenhænge bl.a. i arbejdet i Partnerskabet mellem Københavns Kommune og Københavns Energi om energiforsyning af lavenergiområder.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

MÅL 2

MÅL	I samarbejde med Kommunernes Landsforening skal der arbejdes på at få krav om mere vidtgående miljøtiltag optaget i Planloven, Byggeloven og anden relevant lovgivning.
AKTIVITET	Der udarbejdes i 2009 – og herefter hvert andet år – en oversigt over relevante miljø- og byggetekniske temaer som grundlag for en dialog med ministerierne.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Relevante ministerier kontaktes hvert andet år.– En status for arbejdet med at skaffe lovhjemmel til at kunne stille mere vidtgående miljøkrav forelægges til politisk behandling i 2009.

STATUS

- Teknik og Miljøforvaltningen har i 2010 afsluttet et internt projekt om "Bæredygtighed i lokalplaner" hvor der er arbejdet med at konkretisere de eksisterende hjemmelmuligheder for at stille konkrete krav om bæredygtighed i lokalplaner samt at opstille ønsker til ændringer i Planloven. Arbejdet er afrapporteret på flere workshops og senest har Teknik- og Miljøforvaltningen i efteråret 2010 medvirket i en workshop om ønsker til ændring af planloven, så det i højere grad bliver muligt at via Planloven at stille bæredygtighedskrav.
- Der er afgivet høringssvar til By- og Landskabsstyrelsens initiativ om "Bæredygtige byer" med henblik på at få inddraget yderligere muligheder for at inddrage bæredygtighed i planarbejdet. På baggrund af igangsatte initiativer fra ministeriel side har den hidtidige kontakt været i form af høringssvar hertil, hvilket også forventes at ske i den resterende del af planperioden.
- I 2010 har Teknik- og Miljøforvaltningen afgivet bemærkninger til KL om ønsker mere bæredygtighed i Planloven i forbindelse med høringen af " Udkast til Grøn Vækst lovforslag".
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2010 været i kontakt med By- og Landskabsstyrelsen om ønsker til bæredygtighed i Planloven.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

MÅL 3

MÅL	Trafikkens miljøbelastning i forhold til boligområder og byens rum skal reduceres i planperioden.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Københavns Kommune reviderer trafik- og miljøplanen senest i 2010 – og herefter hvert fjerde år.– Der laves en årlig status over fremdriften i planen, som forelægges for TMU.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Økonomiforvaltningen
INDIKATOR	En revideret plan er vedtaget i 2010.

STATUS

- Der er maj 2008 fremlagt den årlige status i form af publikationen "Trafikken i København 2008".
- Trafik- og Miljøplan 2004 afløses af en handlingsplan for Grøn Mobilitet.
Teknik- og Miljøforvaltningen har gennem 2010 inddraget en lang række interessenter gennem workshops og konference og arbejdet med at udarbejde udkast til "Handlingsplan for Grøn Mobilitet" er igangsat.
Handlingsplanen forventes fremlagt til politisk behandling primo 2011 med efterfølgende offentlig høring.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

MÅL 4

MÅL	Kommunen tager i planlægningen højde for konsekvenserne af klimaændringer.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Ud fra eksisterende viden om tilpasning til klimaændringer vil Teknik- og Miljøforvaltningen i 2008-2009 gennemføre et projekt, der skal belyse og komme med forslag til hvordan kommunen i sin fremtidige planlægning vil tage højde for klimaforandringer.– Resultater af projektet indarbejdes bl.a. i retningslinjer i den følgende Kommuneplan 2013.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	En analyse forelægges for Borgerrepræsentationen inden udgangen af 2009.

STATUS

- Der er udarbejdet en analyse over den eksisterende viden om klimatilpasning, som har været forelagt i forbindelse med den politiske behandling af Københavns Klimaplan.
- En detaljeret klimatilpasningsplan vil blive forelagt fremlagt til politisk behandling i januar 2011.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

Mål 5

MÅL	Den biologiske mangfoldighed i byen skal øges.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil senest i 2009 forelægge en strategi for fremme af biologisk mangfoldighed til politisk behandling.– Initiativer til at fremme biologisk mangfoldighed skal indgå i udvikling af by- og parkudviklingsprojekter og områdefornyelse
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	To gange i planperioden redegøres der over for TMU for, hvilke initiativer der er taget for at fremme den biologiske mangfoldighed.

STATUS

- Strategien for biologisk mangfoldighed vil blive fremlagt til politisk behandling primo 2011, og i strategien vil der være koblinger til Klimatilpasningsplanen. På den måde drage nytte af synergieffekten og de mange snitflader mellem de to.
- Der blev i Borgerrepræsentationen den 7. maj 2009 vedtaget en strategi "Lommeparker, træer og andet grønt, Strategi for et grønnere København".
- Der gennemføres løbende initiativer til forøgelse af den biologiske mangfoldighed. I 2009 er der foretaget retablering af en fugleø i Utterslev Mose, samt fugletælling, flagermustælling i de københavnske parker og opsætning fuglekasser og flagermuskasser.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011

BYGGERI OG BYFORNYELSE

MÅL 6

MÅL	Kommunen vil aktivt deltage i udviklingen af fremtidens bæredygtige byggeri.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen arbejder i planperioden på at påvirke fonde/skaffe EU-midler o.a. til udviklingsprojekter, der viser fremtidens miljørigtige byggeri. – Teknik- og Miljøforvaltningen nedsætter primo 2009 en arbejdsgruppe på tværs af kommunens forvaltninger – gruppen skal udvikle koncepter for forskellige typer bæredygtigt byggeri med henblik på realisering i samarbejde med investorer. – De forvaltninger i kommunen, der fører dialog med private virksomheder om byggeri, bruger kommunens retningslinjer for bæredygtig byggeri i dialogen. – Der gennemføres erfaringsopsamling af gennemførte byggeprojekter.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – En gang årligt skal der over for TMU redegøres for, hvilke fonde der har været kontaktet, og hvilke EU-midler der har været søgt. – Teknik- og Miljøforvaltningen skal to gange i planperioden udarbejde en samlet oversigt og over for TMU redegøre for, hvilke private investorer der er ført dialog med samt resultaterne af dialogen.

STATUS

- Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2009 og 2010 været i dialog med en række investorer med henblik på at sondere interessen for at indgå i samarbejder om udviklingen i fremtidens bæredygtige byggeri
- I 2010 har Teknik og Miljøforvaltningen ansøgt om Interreg midler til Urban Transition - et projekt der har til formål at fremme en bæredygtig byudvikling i Øresundsregionen ved at udvikle samarbejdsformer, finansieringsformer m.m. via involvering af blandt andet investorer. Projektet har endnu ikke opnået bevilling, men genfremsendes til næste ansøgningsrunde, der har ansøgningsfrist 1. marts 2011.
- Københavns Kommune deltager desuden i Gate 21, der har til formål at fremme løsninger indenfor klima, energi og miljø og afprøve energirigtige moderniserings og renoveringsløsninger. Foreningen har endvidere det sigte at fremme partnerskaber mellem offentlige aktører, private virksomheder og forskningsinstitutioner.
- Københavns Kommune deltager i Plan C projektet under Gate 21. I dette partnerskab er sigtet at udvikle nye tiltag indenfor energirigtig renovering. Kommunens bygning på Islands Brygge 37 indgår som case i projektet.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 7

MÅL	I forbindelse med bygningspræmiering skal det sikres, at miljø/bæredygtighed bliver et væsentligt kriterium ved bedømmelse af projekterne.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen fremlægger i 2008, forslag til hvilke virkemidler der er nødvendige for at miljø kan indgå på linje med arkitektur i forbindelse med bygningernes præmiering.– I bedømmelseskriterierne præciseres miljøkravene, og de formidles til bygherrer og investorer med henblik på ikrafttræden ved bedømmelsen af byggerier i 2010.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen
INDIKATOR	Bedømmelseskriterier forelægges af Kultur og Fritidsudvalget i 2008. Fra udgangen af 2008 fremgår det af bedømmelsen, både hvilke miljømæssige og hvilke arkitektoniske kvaliteter den præmierede bygning rummer.

STATUS

Der har været kontakter mellem Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen angående bedømmelseskriterierne. Hvorvidt eller hvornår der vil ske ændringer eller præciseringer af bedømmelseskriterierne er ikke afklaret.

FORVENTNING

Det er usikkert, om målet gennemføres inden udgangen af 2011.

Bemærkning

Målet foreslås opretholdt

Mål 8

MÅL	For at sikre at der kommer mere fokus på miljø og bæredygtighed i arkitektkonkurrencer, skal der i forslagene redegøres for, hvordan forslagsstillerne vil leve op til kravene i "Miljø i byggeri og anlæg".
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Alle forvaltninger stiller fra medio 2008 krav om, at forslagsstillerne i idé- og projektkonkurrencer samt parallelopdrag, som kommunen er part i eller som kommunen udskriver, skal redegøre for, hvordan forslagene lever op til kommunens miljømål og kravene i "Miljø i byggeri og anlæg".– Miljøredegørelserne i projekterne skal behandles som en del af dommerbetænkningen.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen og alle forvaltninger
INDIKATOR	Fra 2010 skal der hvert andet år redegøres over for ØU og TMU, hvordan de miljømål, der er indeholdt i konkurrencer, er gennemført i det færdige projekt.

STATUS

- I forbindelse med kommunalt udbudte arkitekt- og/eller projektkonkurrencer har miljø og bæredygtighed indgået som et væsentligt tema siden medio 2008. Dette er sket ved, at der har været lagt vægt på, at alle krav fra "Miljø i byggeri og anlæg" skal overholdes, disse temaer er også behandlet i dommerbetænkningerne.
- Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme, arbejder endvidere på, at kravene i "Miljø i byggeri og anlæg" indgår i forbindelse med rådgivningsudbud, hvilket søges sikret ved hjælp af checklister med mere.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011

Mål 9

MÅL	Undersøgelse af, om kommunen kan stille samme energikrav til byfornyelse og større kommunale renoveringer, som der er til kommunalt nybyggeri.
AKTIVITET	Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen tager inden udgangen af 2008 initiativ til at udvikle et koncept for forskellige typer bæredygtige ombygnings- og renoveringsprojekter, der opfylder kravene til nybyggeri i "Miljø i byggeri og anlæg".
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen
INDIKATOR	Over for TMU og KFU skal der inden udgangen af 2009 redegøres for mulighederne for at stille samme miljøkrav til byfornyelse som til kommunalt nybyggeri.

STATUS

Kommunens retningslinjer for "Miljø i byggeri og anlæg" er blevet revideret i 2009. I forbindelse med dette arbejde er mulighederne for at stille samme energikrav til byfornyelse/større kommunale renoveringer som ved nybyggerier blevet vurderet. Potentialet for energibesparelser i eksisterende bygninger er også blevet vurderet i forbindelse med udarbejdelse af Københavns Kommunes klimaplan. Endelig er der gennemført en række energispareprojekter og spydspidsprojekter i 2008 og 2009, som også har givet erfaringer med potentialet for energibesparelser.

Konklusionen på disse aktiviteter er, at det er muligt at opnå meget store energibesparelser ved renovering af eksisterende bygninger ved anvendelse af eksisterende teknologi, i visse tilfælde op til 60 - 70 %. Dog vil det selv med så store besparelser være meget vanskeligt at bringe de eksisterende bygninger op til et niveau, som svarer til lavenergi klasse 2 eller 1 uden også at skulle anvende solceller eller anden energiforsyning med vedvarende energi.

I praksis er der dog særligt to forhold, som vil gøre det mindre anbefalelsesværdigt at gennemføre så store renoveringer, dels vil det være forbundet med meget store omkostninger, og investeringerne vil have så lange tilbagebetalingstider, at de ikke vil være rentable, og dels vil sådanne ombygninger i mange tilfælde medføre indgreb i både arkitektur og funktionalitet, som vil være uacceptable.

På baggrund af disse erfaringer udarbejder Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme, inden udgangen af 2011 en vejledning i klimarenovering samt forslag til revision af kommunens retningslinjer for "Miljø i byggeri og anlæg"

FORVENTNING

Det forventes, at en vejledning i klimarenovering og konkrete forslag til revision af kommunens retningslinjer for "Miljø i byggeri og anlæg" vil være udarbejdet inden udgangen af 2011.

TEMA: FORBRUG OG RESSOURCER

KLIMA OG ENERGIFORBRUG

Mål 10

MÅL	CO ₂ -udledningen fra energiforbrug, transport og affaldshåndtering i kommunen skal reduceres progressivt frem mod målet om en 20 pct. reduktion af CO ₂ i 2015 (i forhold til 2005 niveau).
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunen vil i løbet af 2009 vedtage en ny klimastrategi for perioden efter 2010, med forslag til de instrumenter, der kan bidrage til at København er i front på klimaområdet. – Som optakt til klimatopmøde 2009 vil Kommunen lave forskellige initiativer for at involvere borgere og virksomheder i klimaindsatsen. – København vil i planperioden aktivt deltage og støtte anvendelsen af vedvarende energi som fx solceller, geotermi og alternative drivmidler samt øge anvendelsen af vedvarende energikilder hvor det er muligt. – København vil i planperioden gennemføre projekt "Solceller i skolen", som vil have fokus på solcellers anvendelse i forhold til byens skoler med fokus på bygninger, adfærd og viden.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Strategien vil opstille indikatorer for måling af indsats.

STATUS	<ul style="list-style-type: none"> – Borgerrepræsentationen vedtog den 27. august 2009 en Klimaplan, hvori der er opstillet forslag til instrumenter og aktiviteter frem til 2015. – Som optakt til klimatopmødet i december 2009 er der igangsat følgende initiativer: Klima KBH er Københavns Kommunes borgerrettede klimakampagne, der november 2009 har ca. 7.500 medlemmer og udført ca. 800 klimakonsulent besøg hos Københavnerne. KLIMA+ er Københavns Kommunes klimatilbud til virksomheder, der november 2009 har ca. 700 KLIMA+ virksomheder. Vores klima er en kampagne rettet mod kommunens egne ansatte og startede i september 2009. – Borgerrepræsentationen godkendte d. 17. september 2009 4 områder til placeringer af vindmøller i kommunen. 10. december 2009 godkendte Borgerrepræsentationen den organisatoriske ramme for vindmøllearbejdet og inddragelse af borgere og virksomheder. Den 26. august 2010 blev den samlede strategi for Københavns vindmølleetablering - til lands og til vands - tiltrådt. Københavns Energi er bygherre på vindmøllerne. – Vanløse Skole fik i november 2004 tilskud til at installere solceller og udarbejde undervisningsmaterialer i forbindelse hermed, men der er ikke senere afsat midler i budgetter til at fortsætte arbejdet. – I 2009 blev der afsluttet klimaskoleprojekter på Guldberg Skole og Tove Ditlevsens Skole. I begge byggeprojekter indgik blandt andet solceller, som kan anvendes til pædagogiske formål.
---------------	---

FORVENTNING	– Med undtagelse af aktiviteten angående "Solceller i skolen" forventes målet gennemført inden udgangen af 2011.
--------------------	--

VANDFORBRUG

MÅL 11

MÅL	Vandforbruget i husholdninger skal reduceres til 110 liter pr. indbygger pr. døgn i 2010 (Vandforsyningsplan 2006).
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Med henblik på eventuelt at fremlægge nye initiativer for TMU gennemfører Teknik- og Miljøforvaltningen i begyndelsen af 2009 beregninger på, hvad der skal til, for at målet om et husholdningsforbrug på 110 liter pr. indbygger nås. (1) – Teknik- og Miljøforvaltningen skal i samarbejde med KE gennemføre en evaluering af effekten af støtteordninger til vandmålere og vandbesparende toiletter i 2009. (2) – Teknik- og Miljøforvaltningen skal justere og videreføre ordningen på baggrund af evalueringen af støtteordninger med en pulje på to mio. kr. pr. år frem til 2011. (3) – Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter hvert år sammen med KE en målrettet vandspare-kampagne eller information over for borgere (fx et ejendomskompleks), hvor der kan konstateres et højt vandforbrug. (4) – Teknik- og Miljøforvaltningen skal vurdere, om krav til vandforbrug i nybyggeri kan skærpes i 2009-revisionen af "Miljø i byggeri og anlæg". (5)
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører evaluering af støtteordninger i samarbejde med KE. – Evaluering af kampagner og pædagogisk indsats forelægges Teknik- og Miljøforvaltningen hvert andet år. – Målets gennemførelse vurderes i det årlige Miljøregnskab.
STATUS	<ul style="list-style-type: none"> – Det er i samarbejde med Københavns Energi (KE) vurderet, at der på nuværende tidspunkt ikke er behov for samt grundlag for at udføre beregninger mv. med henblik på at reducere husstandenes vandforbrug til 110 l pr indbygger pr. år. I 2009 var forbruget 111 l pr indbygger og det forventes, at forbruget i 2010 vil ligge tæt på måltallet. – KE og Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører i forbindelse med udarbejdelsen af en ny vandforsyningsplan, ultimo 2010 og 2011, en evaluering af effekten af støtteordninger til at installere vandmålere og vandbesparende toiletter. – Støtteordningerne til vandmålere og vandbesparende toiletter fortsætter 2010 med. – Der er årligt gennemført målrettede vandsparekampagner overfor borgerne. Københavns Energi har lanceret kampagnen max100 l pr. indbygger med henblik på vandbesparelse. – I den reviderede udgave af "Miljø i byggeri og anlæg" er målet på et vandforbrug på 110 l pr. indbygger pr. år indføjet. – i forbindelse med vedtagelsen af en ny vandforsyningsplan, forventningsvist i 2011, præsenteres en status på den samlede vandspareindsats i Københavns Kommune, som relaterer til Vandforsyningsplan 2006.
FORVENTNING	– Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011

Mål 12

MÅL	Vandforbruget i erhvervslivet skal reduceres til 34 liter pr. indbygger pr. døgn i 2010 (Vandforsyningsplan 2006).
AKTIVITET	Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter i samarbejde med KE minimum én målrettet vandkampagne i planperioden over for virksomheder (fx et erhvervsområde), hvor der kan konstateres et for højt vandforbrug.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Kampagnen gennemføres målrettet mod et erhvervsområde/gruppe af virksomheder, hvor der kan konstateres et for højt vandforbrug.– Målets gennemførelse vurderes i det årlige miljøregnskab.

STATUS

- Erhvervsforbruget var på henholdsvis: ca. 33 liter pr. indbygger pr. døgn i 2007, og 33,83 liter pr. indbygger pr. døgn i 2008.
- Erhvervslivets vandforbrug er dermed under målet på 34 liter pr. indbygger pr. døgn, og årsagen hertil er blandt andet, at Carlsberg har flyttet sin produktion til Fredericia.
- Der gennemføres desuden gennem virksomhedsnetværket Grønne Erhverv informationsaktiviteter med henblik på at opnå vandbesparelser.
- Målopfølgelsen følges løbende gennem afrapportering til Københavns Miljøregnskab.

FORVENTNING

- Målet er gennemført og der arbejdes på, at det fortsat overholdes.

Mål 13

MÅL	Anvendelse af sekundavand skal udgøre mindst 2 pct. af det samlede vandforbrug i 2011 (Vandforsyningsplan 2006).
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Puljen på to mio. kr. pr. år i planperioden til fremme af projekter med anvendelse af sekundavand og regnvand videreføres.– Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter i 2008 i samarbejde med KE en informationskampagne om sekundavandspuljen.– Teknik- og Miljøforvaltningen skal i samarbejde med KE gennemføre en evaluering af effekten af støtteordninger til fremme og brug af sekundavand og regnvand inden udgangen af 2009.– Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører inden udgangen af 2011 en kortlægning af eksisterende sekundavandsprojekter.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Anvendelse af pulje og resultat af kampagner berettes til TMU hvert andet år.– Antal "vandvurderinger".

STATUS

- Puljen til fremme af sekundavandsprojekter bliver videreført af Københavns Energi.
- Der er gennemført informationskampagner om sekundavandspuljen er gennemført i 2008, 2009 og 2010.
- Evaluering af effekten af støtteordningen til fremme af brugen af sekundavand og regnvand vil blive foretaget i forbindelse med udarbejdelsen af ny vandforsyningsplan i 1. halvår 2011, da gennemførelsen af denne evaluering hænger naturligt sammen med planudarbejdelsen.
- Kortlægningen og evalueringen af sekundavandsprojekter forventes gennemført i et samarbejde mellem Københavns Energi og Teknik- og Miljøforvaltningen.

FORVENTNING

- Det forventes at målet gennemføres inden udgangen af 2011.

Mål 14

MÅL	Udnyttelsen af grundvandsressourcen skal fremmes for at forbedre den miljømæssige bæredygtighed og forsyningssikkerhed i kommunen.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2008 har KE og Teknik- og Miljøforvaltningen undersøgt muligheden for at etablere supplerende drikkevandsindvinding inden for kommunen.– Inden udgangen af 2010 har Teknik- og Miljøforvaltningen afgjort, om KE kan genoptage drikkevandsindvinding ved Islevbro vandværk.– Inden udgangen af 2010 er det undersøgt, om der er mulighed for supplerende vandindvinding i Emdrup og i Husum, og Teknik- og Miljøforvaltningen har taget stilling til eventuelle konkrete projekter.– Teknik- og Miljøforvaltningen sætter i planperioden fokus på mulighederne for brug af sekundavand til boliger og erhverv og vurderer disse tiltag som led i planlægningen af byudviklingsområder fra 2008.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATO	Aktiviteterne er gennemført.

STATUS

- KE har gennemført en undersøgelse af mulighederne for at supplere drikkevandsindvindingen inden for kommunegrænsen, herunder genoptage drikkevandsindvindingen fra Islevbro Vandværk samt vandindvinding i Emdrup og Husum, men resultaterne af de gennemførte undersøgelser viste, at det pt. ikke er en realistisk mulighed.
- Mulighederne for at øge anvendelsen af sekundavand i boliger og til erhverv er vurderet i målet "Anvendelse af sekundavand skal udgøre mindst 2 pct. af det samlede vandforbrug i 2011 (Vandforsyningsplan 2006)."

FORVENTNING

- Aktiviteterne er gennemført.

Mål 15

MÅL	Pesticidforbruget hos private og virksomheder skal nedbringes med henblik på at beskytte grundvandet under København.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – I 2009 deltager Teknik- og Miljøforvaltningen i en kampagne sammen med KE, Herlev Kommune og Gladsaxe Kommune over for private og virksomheder i indsatsområdet omkring KE's kilde XIII. – Teknik- og Miljøforvaltningen har inden udgangen af 2009 lavet en måling af det private pesticidforbrug i kommunen. – Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2008 fastlagt en indsatsplan for nedbringelse af pesticidforbrug hos virksomheder og private som er politisk vedtaget. – Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører løbende kampagner i indsatsplan-perioden (til og med 2011) over for virksomheder og private efter indsatsplanen. Første kampagne gennemføres i 2008.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Strategi er udarbejdet inden udgangen af 2008. – Kampagne er gennemført i 2008 i indsatsområde Kilde XIII.

STATUS

- KE har i 2009 gennemført en informationskampagne overfor grundejere i oplandet til alle sine kildepladser, herunder Kildepladerne XIII og XIV, som har opland i Københavns Kommune.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i vinteren 2009-2010 gennemført den første måling af private grundejeres forbrug af pesticider. Undersøgelsen viser en stigning i forbruget men forbruget er dog stadigvæk på et forholdsvis lavt niveau.
- Der er i 2008 udarbejdet en handlingsplan for nedbringelse af forbruget af pesticider hos virksomheder og private, og planen er godkendt af Teknik- og Miljøudvalget d. 28. maj 2008
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i foråret 2008 og 2009 gennemført informationskampagner overfor villaejere i Københavns Kommune i form af husstandsmdelt informationsmateriale og annoncer i lokale medier.
- Siden 2009 har Københavns Kommune haft en hotline med gode råd til ukrudtsbekæmpelse uden brug af pesticider. Hotlinen har været annonceret i lokale medier samt omtalt i en række artikler.
- I foråret 2010 har Københavns Kommune deltaget i en kampagne med TV-spots, pjecer med videre om at nedbringe forbruget af pesticider i villahaver med videre.
- Inden udgangen af 2010 vil Teknik- og Miljøforvaltningen følge op på kommunens administrative praksis over for lejere og forpagtere af kommunens ejendomme, for at sikre, at pesticid-retningslinier medtages i lejekontrakter, hvor det er muligt.
- Teknik- og Miljøforvaltningen er i slutningen af 2010 i gang med at planlægge indsatsen for 2011.

FORVENTNING

- Det forventes at målet gennemføres inden udgangen af 2011. Målet er endvidere omfattet af handlingsplanen for nedbringelse af forbruget af pesticider hos virksomheder og private, der løber frem til og med 2013.

AFFALD
MÅL 16

MÅL	I planperioden skal andelen af affald, der genanvendes, øges i forhold til andelen, der forbrændes eller deponeres.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen skal i løbet af 2008 udarbejde en ny affaldsplan med konkrete mål, der skal gælde frem til 2012. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil sikre udvikling og drift af "byttehylde-konceptet", hvor borgere kan tage aflagte genstande til direkte genbrug og derved forebygge affaldsdannelse. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden støtte information om mulighederne for direkte genbrug.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Teknik- og Miljøforvaltningen dokumenterer i affaldskortlægningen, at genanvendelsesprocenterne er øget i planperioden.

STATUS

- Affaldsplan 2012 blev godkendt af Borgerrepræsentationen d. 27. november 2008.
- Der er i 2009 udviklet et idékoncept for byttehylde, og der er igangsat projekter til gennemførelse heraf ultimo 2009.
- Der er gennemført et projekt med direkte genbrug af byggematerialer. I forbindelse hermed er folderen "Sælg dine brugte byggematerialer" udgivet februar 2007, og Københavns Kommune understøtter hjemmesiden storskrald.dk
- I planlægningen af den kommende genbrugsstation i Sydhavnen indgår opbygningen af et byttecenter, hvor såvel kasserede emner fra husholdninger som bygningsnedrivninger med videre vil indgå..

FORVENTNING

- Det forventes at målet er gennemført inden udgangen af 2011.

MÅL 17

MÅL	Kommunen forbedrer affaldsindsamling i byens gaderum, på private udearealer og på genbrugsstationer for at udvikle affaldssystemet, så det passer til byen og til borgernes behov.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen implementerer anbefalinger fra projektet "Mindre støj og mere æstetik på genbrugs- og kvartermiljøstationer" i forbindelse med udvidelser og nyetableringer samt drift af stationer i løbet af planperioden 2008-2011.– Teknik- og Miljøforvaltningen fremsætter forslag om arealreservation til lokal affaldshåndtering i byudviklings- og områdefornyelsesprojekter i planperioden (lokalplaner laves for hele byen – bl.a. Nordhavnen).– Teknik- og Miljøforvaltningen etablerer minimum to nye kvartermiljøstationer.– Teknik- og Miljøforvaltningen deltager i mindst tre projekter, fx i Ørestad, hvor affaldsindsamling og indsamlingsmateriel til fx glas, papir og pap afprøves og tilpasses lokale forhold.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATO	Teknik- og Miljøforvaltningen deltager i mindst 3 projekter, fx Ørestad, hvor affaldsindsamling og nyt indsamlingsmateriel til fx glas, papir og pap afprøves og tilpasses lokale forhold.

STATUS

- I forbindelse med ombygningen af Vermlandsgade Genbrugsstation er anbefalingerne fra projektet "Mindre støj og mere æstetik på genbrugs- og kvartermiljøstationer" om brug af solceller og solvarme indarbejdet. Ligeledes er en række andre anbefalinger fra projektet gennemført i andre projekter.
- I forbindelse med udarbejdelsen af strukturplanen for Nordhavnen, er der udarbejdet en rapport om affald og genbrug med en række anbefalinger.
- Der etableres en nærgenbrugsstation (tidligere benævnt kvartermiljøstationer) i Hørgården og en nærgenbrugsstation på Haraldsgade i 2011.
- Der er i Ørestaden gennemført projekter med blandt andet indsamling af glas og papir.

FORVENTNING

- Det forventes at målet gennemføres inden udgangen af 2011.

Mål 18

MÅL	Mængden af farligt affald indsamlet separat fra husholdninger skal øges med 240 ton fra 2006 til 2011 - det svarer til en stigning på 47 %.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen udvider ordningerne for indsamling af farligt affald, fx via viceværtordningen, i planperioden. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil lave evaluering af boksordningen (boksordningen er en husstandsindsamling af farligt affald).
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Teknik- og Miljøforvaltningen dokumenterer i affaldskortlægningen, at mængderne, der indsamles separat, øges i planperioden.

- STATUS**
- Der er siden 2006 opstillet ca. 10 % flere batteribeholdere i københavnske gårdejendomme, svarende til ca. 500 stk. i 2011 udvides ordningen med yderligere 10 - 15 %.
 - "Viceværtordningen" bliver løbende udbygget, og var planlagt evalueret i 2009. Denne evaluering er udskudt til primo 2011 og gennemføres sammen med en generel evaluering af ordninger for farligt affald rettet mod etageejendomme.
 - I 2009 påbegyndes en evaluering af boksordningen for farligt affald, som blev afsluttet januar 2010. Evalueringen viser, at der er potentiale for en merindsamling i ordningen. Et første tiltag for at opnå yderligere indsamling af farligt affald sker via information om ordningen i nyhedsbrevet "Affald Kbh", som udsendes til samtlige husstande i Københavns Kommune.
 - Der er fra 1. januar 2008 foretaget en ændring i fordelingsnøglen for farligt affald indsamlet via genbrugsstationerne mellem affald stammende fra henholdsvis husholdninger og erhverv. Dette skyldes at nye analyser har vist, at en større mængde indsamlet farligt affald på genbrugsstationerne, som tidligere blev vurderet at stamme fra husholdninger, reelt stammer fra erhvervsvirksomheder. Ændringen betyder, at det oprindelige mål på indsamling af yderligere 240 tons farligt affald, svarende til en stigning på 47 % er blevet til en stigning på 20 %, svarende til 60 tons.

- FORVENTNING**
- Det forventes at det reviderede mål kan opnås inden udgangen af 2011.

Forslag til revideret mål

Mål	Mængden af farligt affald indsamlet separat fra husholdninger skal øges med 60 ton fra 2006 til 2011 - det svarer til en stigning på 20 %.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen udvider ordningerne for indsamling af farligt affald, fx via viceværtordningen, i planperioden. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil lave evaluering af boksordningen (boksordningen er en husstandsindsamling af farligt affald).

ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Teknik- og Miljøforvaltningen dokumenterer i affaldskortlægningen, at mængderne, der indsamles separat, øges i planperioden.

Bemærkninger

Den reviderede målsætning er udelukkende beregnet på mængder indsamlet i kommunens henteordninger. Mængder afleveret på genbrugsstationerne er taget ud grundet stor usikkerhed på fordelingen mellem erhverv og husholdninger af affald afleveret på genbrugsstationerne

TEMA: MILJØ OG SUNDHED

TRAFIK OG LUFT

MÅL 19

MÅL	Kommunen vil løbende arbejde for at sikre at københavnernes kan indånde luften uden sikkerhedsrisiko og at der er sket målbare forbedringer i 2011.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2010 vil kommunen og staten foretage en evaluering af den eksisterende Miljøzoneordning og effekterne af denne.– Kommunen vil som opfølgning på evalueringen komme med forslag til at andre køretøjer bliver omfattet af miljøzonen.– Kommunen vil gå i dialog med staten om de nødvendige udvidelser af miljøzoneordningen inden udgangen af 2010.– Kommunen vil inden 2011 i samarbejde med staten udarbejde en handlingsplan, der skal belyse, hvilke initiativer, der skal iværksættes, for at sikre luftkvaliteten i København.– Kommunen vil i løbet af planperioden i samarbejde med en række omegnskommuner udarbejde et konkret beslutningsgrundlag for indførelse af trængselsafgifter i København. Samtidig vil kommunen arbejde for at Folketinget vedtager det fornødne lovgrundlag.– Kommunen vil hvert år i planperioden gennem trafikforsøg og debatskabende aktiviteter om trafik og miljø sætte fokus på at fremme forholdene for fodgængere, cyklister og busser, øge trafikikkerheden og nedsætte trafikens miljøbelastning.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Aktiviteterne er gennemført.

STATUS

- Miljøstyrelsen har besluttet, at der i slutningen af 2010 vil blive gennemført en samlet vurdering af de danske miljøzoneordninger. Kommunen vil deltage i dette arbejde med de indhøstede erfaringer fra København
- I forbindelse med høringsprocesser omkring relevant lovgivning omkring luftforurening med videre og ved deltagelse i arbejdsgrupper under Miljøstyrelsen, har kommunen lagt pres på at få indført de nødvendige virkemidler til at sikre ren luft til københavnernes.
- Fra 1. november 2009 er miljøzonen i København udvidet til at omfatte hele kommunens areal.
- Kommunen har i slutningen 2009 indkøbt 26 elbiler og 8 brintbiler i forbindelse med klimatopmødet i december 2009, og samtidigt er der blevet opbygget en infrastruktur med ellade-standere og en brint-tankstation.
- Der er gennemført en række trafik-forsøg i København i 2008 og 2009, herunder forsøg med lukning af Nørrebrogade.

FORVENTNING

- Måleresultaterne for luftkvaliteten i 2010 er endnu ikke offentliggjort. Der forventes en generel forbedring af luftkvaliteten i København gennem planperioden, og de foreløbige målinger for 2009 viser, at grænseværdierne for PM10 nu er overholdt, mens niveauerne for NO2 fortsat ligger for højt. Der er sket en stigning i NO2-niveauerne som følge af et stigende antal dieseldrevne biler. Miljøstyrelsen forventes inden udgangen af 2010 offentliggøre en handlingsplan for nedbringelse af NO2. planen, der formentlig vil give kommunen et værktøj til at regulere udslip af NO2 fra trafikken.
 - Det har ikke været muligt at opnå tilladelse til at etablere en ordning for trængselsafgifter. Målet og aktiviteten om at få etableret trængselsafgifter opretholdt
-

TRAFIK OG STØJ

MÅL 20

MÅL	Inden udgangen af 2011 har mindst 2.000 boliger fået tilskud til støjisolering, afskærmning mv.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen udarbejder en handlingsplan til reduktion af støj i København. Planen forelægges Borgerrepræsentationen i 2008.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil fra 2009 reducere støjen for mindst 675 boliger pr. år ved at implementere handlingsplanens anbefalinger.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Antal boliger, der har fået tilskud til støjreduktion, opgøres årligt.
STATUS	<ul style="list-style-type: none">– Offentlig høring af Forslag til handlingsplan til reduktion af støj frem til 29. november 2010.– Støjhandlingsplanen forventes endeligt vedtaget i foråret 2011– Der er ikke i 2009 og 2010 givet tilskud til støjisolering, afskærmning med videre, da der ikke har været afsat budgetmæssige midler hertil.– Der er muligvis givet tilskud til et mindre antal boliger med byfornyelsesprojekter. I 2011 vil samarbejdet omkring støj og byfornyelse blive opprioriteret
FORVENTNING	<ul style="list-style-type: none">– Målsætningen om tilskud til mindst 2000 boliger forventes ikke opfyldt. Der er således ikke afsat budgetmæssige midler til støjpuljen for boliger i 2009, 2010 eller 2011.

Forslag til revideret mål

Målet foreslås at udgå af Agenda 21 planen på grund af manglende finansiering.

Bemærkninger

Der fremlægges en støjhandlingsplan til politisk beslutning primo 2011, hvori muligheden for at etablere en tilskudsordning for støjisolering og afskærmning mv. indgår.

Mål 21

MÅL	Fra 2009 anvender kommunen konsekvent mindre støjende asfaltbelægninger når disse har effekt, ved etablering af nye vejstrækninger og ved vejvedligeholdelsesarbejder på strækninger med stærkt støjbelastede boliger.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen udarbejder en procedure for anvendelse af støjreducerende belægninger. Proceduren forelægges TMU til politisk behandling i 2008.– Kommunen vil i planperioden følge udviklingen omkring støjreducerende belægninger og være aktive deltagere i forskningsprojekter, der har til formål at teste og udvikle støjreducerende belægninger.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Opgørelse over, hvor mange km mindre støjende asfaltbelægninger der er blevet udlagt ved vejvedligeholdelse og nyetableringer (antal km). Støjkortlægninger vurderer, hvilken støjreducerende effekt asfalten har haft.

STATUS

- Ved udgangen af 2010 vil der være udlagt ca. 43,7 km vej med støjreducerende asfalt, svarende til ca. 10,5 % af vejstrækningerne og 11,6 % af vejarealet.
- I forbindelse med udarbejdelsen af Københavns Kommunes Støjhandlingsplan er der gennemført beregninger af støjen, der viser, at i 2012 vil antallet af boliger med en støjbelastning på mere end 68 dB være faldet med ca. 2.800 på grund af brugen af støjreducerende asfalt i perioden 2006 til 2012. Forslag til støjhandlingsplanen har været i offentlig høring og forventes endeligt politisk vedtaget primo 2011.
- Teknik- og Miljøforvaltningen, følger løbende udviklingen omkring støjreducerende belægninger, og deltager også aktivt i forskningsprojekter med videre.

FORVENTNING

- Målsætningen forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 22

MÅL	For at nedbringe støjbelastningen vil kommunen arbejde for en generel hastighedsreduktion på strækninger med mange støjbelastede boliger.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen udarbejder i løbet af 2008 en beskrivelse og en vurdering af muligheden for at nedbringe hastigheden på strækningen med mange boliger.– Kommunen vil senest i 2010 fremlægge opfølgningen på den eksisterende Trafik og Miljøplan for kommunen, som vil indeholde forslag til, hvordan man kan nedbringe støj fra trafikken yderligere.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Aktiviteterne er gennemført.

STATUS

- Teknik- og Miljøforvaltningen arbejder på, at hastighedsgrænsen på en række overordnede veje ændres, eksempelvis på H.C. Andersens Boulevard, Åboulevarden (er begge udført), Ring 2 med flere.
I boligområderne ændres hastighedsbegrænsningen fra 50 til 40 km/time systematisk, hvilket senest er sket i Indre By og på Christianshavn. Dette arbejde fortsætter for boligområder i andre bydele, og forvaltningen arbejder også på en generel nedsættelse af hastigheden for biler på alle veje i København.
- Københavns Kommunes strategi for tung trafik indeholder et forslag til at etablere et anbefalet rutenet for lastbiler. Det anbefalede rutenet undergår p.t. en strategisk miljøvurdering og forventes fremlagt til politisk behandling primo 2011.
- Støjhandlingsplan, som forventes politisk behandlet foråret 2011, indeholder forslag til nedbringelse af støj fra trafik med videre.
- Trafik- og Miljøplan 2004 afløses af en ny handlingsplan for grøn mobilitet. Udkast til handlingsplan forventes fremsat til politisk behandling primo 2011 med efterfølgende offentlig høring.

FORVENTNING

Målet forventes at indgå i den kommende støjhandlingsplan og dens mål.

Mål 23

MÅL	Trafikstøjbelastningen ved de 15 mest støjudsatte skoler og daginstitutioner skal inden udgangen af 2011 bringes ned under 55 dB ved særligt følsomme områder (fx undervisningslokaler).
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– På baggrund af en kortlægning af støjniveauet ved skolernes facade og på udendørsarealerne udarbejder Teknik- og Miljøforvaltningen i 2008 en handlingsplan for reduktion af trafikstøj ved skoler og daginstitutioner.– Fra 2009 udfører Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Københavns Ejendomme og Børne- og Ungdomsforvaltningen de støjreducerende tiltag på baggrund af handlingsplanens anbefalinger.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Kultur- og Fritidsforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen
INDIKATOR	Antal skoler og daginstitutioner, hvor den eksterne trafikstøj er blevet nedbragt.

STATUS

- Teknik- og Miljøforvaltningen er i gang med at udarbejde en støjhandlingsplan, der udpeger de vigtigste indsatsområder for kommunens arbejde med at reducere støjbelastningen, heriblandt støjramte skoler og daginstitutioner. Forslag til støjhandlingsplanen har været i offentlig høring og forventes endeligt politisk vedtaget primo 2011.
- Teknik- og Miljøforvaltningen indledte i 2009 et samarbejde med Københavns Ejendomme og Børne- og Ungdomsforvaltningen med det formål at indtænke støjdæmpende tiltag sammen med genopretningsplan for folkeskoler.

FORVENTNING

- I budget 2011 er afsat midler til genopretning på folkeskoleområdet. Midlerne dækker vedligeholdelsesopgaver men ikke merudgiften til støjtiltag ved vinduesrenovering. Planerne er ikke detaljerede men der er foreslået nedslidte skoler, hvilket betyder, at der er en reel mulighed for at identificere støjbelastede skoler.
- Der er dog ikke umiddelbart penge til renovering af daginstitutioner og privatskoler

Forslag til revideret mål

Målet foreslås at udgå af Agenda 21 planen på grund af manglende finansiering.

Bemærkninger

Der fremlægges en støjhandlingsplan til politisk beslutning primo 2011, hvori muligheden for støjreducerende arbejder ved udsatte skoler og daginstitutioner indgår.

KEMISKE STOFFER

MÅL 24

MÅL	Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der i større grad anvendes miljørigtige alternativer til bromerede flammehæmmere.
AKTIVITET	Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter en informationsindsats vedrørende grøn elektronik, boligtekstil og arbejdstøj med henblik på at øge kendskabet til og antallet af butikker i København, hvor produkterne uden bromerede flammehæmmere kan købes. Indsatsen skal ske i forhold til: Virksomheder (Københavns Miljønetværk). <ul style="list-style-type: none">– Kommunens borgere.– Kommunale institutioner
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Aktiviteten er gennemført.

STATUS

- Der er udarbejdet faktaark om bromerede flammehæmmere.
- Der har været afholdt møde med medarbejdere fra medicinvirksomheder om anvendelsen af bromerede flammehæmmere samt mulighederne for udfasning heraf. Der har ikke været gennemført aktiviteter overfor øvrige erhverv eller borgere og kommunens egne institutioner.

FORVENTNING

- Målet forventes ikke gennemført inden udgangen af 2011.

Forslag til revideret mål

MÅL	Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der i større grad anvendes miljørigtige alternativer til bromerede flammehæmmere.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter en informationsindsats vedrørende grøn elektronik, boligtekstil og arbejdstøj overfor relevante brancher med henblik på at øge kendskabet til produkter uden bromerede flammehæmmere. Indsatsen gennemføres via dialog med virksomheder og via kommunens indkøbsaftaler.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Aktiviteten er gennemført.

Bemærkninger

Målet foreslås revideret, således at aktiviteterne i målet tilpasses de i praksis gennemførte aktiviteter overfor relevante brancher og kommunen selv. De borgerrettede aktiviteter foreslås at udgå.

Mål 25

MÅL	Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der i større grad anvendes miljørigtige alternativer til de miljøskadelige blødgørere i plastic (specielt phthalater).
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter en indsats over for børnehaver o.l. vedrørende blødgjort plast i legetøj mv. – og blødgørernes miljø- og sundhedskonsekvenser.– Teknik- og Miljøforvaltningen iværksætter informationsindsats om blødgjort plast over for virksomheder i Københavns Miljønetværk.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen opgør antal forhandlere, der udbyder varer med blødgjort plast uden miljøskadelige blødgørere (specielt phthalater).– Det undersøges, om borgerne synes, det er lettere at finde frem til de forhandlere, der udbyder legetøj mv. uden miljøskadelige blødgørere.

STATUS

- Der er udarbejdet faktark om blødgørere.
- Der har været afholdt møde med særligt interesserede virksomheder om brugen af blødgørere og de miljø- og sundhedsmæssige risici i forbindelse hermed.
- I forbindelse med indkøbsudbud, herunder indkøb af legetøj, er der et særligt fokus på blødgørere i plastartikler.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 26

MÅL	Kommunen skal i planperioden bidrage til, at der sker en udbredelse af ikke-miljø- og ikke-sundhedsskadelig hårfarve.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2010 iværksætter Teknik- og Miljøforvaltningen to kampagner i forhold til miljø- og sundhedsvenlige hårfarver i samarbejde med Københavns Miljønetværk.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil hvert år i samarbejde med Københavns Miljønetværk tilbyde mindst et informationsmøde om miljø- og sundhedsvenlige hårfarver til københavnske frisører.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Der er mindst 40 certificerede grønne frisører i København ved udgangen af 2011.

STATUS

- Der er ultimo 2010 9 certificerede grønne frisører i København. Via samarbejder med andre virksomhedsnetværk er Grøn Salon-ordningen fra Københavns Kommune er blevet gjort landsdækkende og det obligatoriske kursus for frisørsalonerne for at opnå certificering er blevet afholdt tre gange i 2010 i hele landet. Samarbejdsorganisationen Energijtjenesten har fem konsulenter, som er blevet oplært i Grøn Salon-ordningen af medarbejdere fra Københavns Kommune. Grøn Salon-ordningen blev i 2008 indført i Norge og på Island efter Københavns Kommunes inspiration og model. Ordningen er indført i Sverige i 2009. I Norden er ca. 90 saloner certificeret på efter kriterier som udspringer fra Grøn Salon-ordningen
- I 2010 har Teknik- og Miljøforvaltningen modtaget 195 henvendelser fra frisører, borgere, producenter og presse om grøn kosmetik. Blandt andet har Teknik- og Miljøforvaltningen rådgivet og deltaget i udvikling af grøn kosmetik hos 50 leverandører og producenter. Positivlisten bliver læst landet over og bruges flittigt af frisørmestre og skoler. Producenterne har taget den positivt til sig og søger samarbejde.
- Udover kurser er der afholdt en Grøn Frisør messe i 2010.
- Grøn Salon-ordningen er enestående i hele verden og bliver brugt som eksempel på forebyggende arbejde med kemiske produkter. Grøn Salon i København modtager henvendelser om rådgivning fra hele EU og ikke-europæiske lande.
- Sammen med Energijtjenesten og de to fagorganisationer er der planlagt en målrettet indsats i 2011 over for saloner i hele landet.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 27

MÅL	Kommunen vil senest i 2010 udarbejde en kemihandlingsplan, dvs. en plan for indsats mod skadelige kemiske stoffer. Planen skal danne basis for en langsigtet indsats imod sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos borgere og virksomheder og kommunens egne forvaltninger.
AKTIVITET	Teknik- og Miljøforvaltningen udarbejder en Kemihandlingsplan sammen med de øvrige forvaltninger og andre relevante parter.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Kemikaliehandlingsplanen vil indeholde indikatorer, der skal måles på.

STATUS Opgaven har måtte nedprioriteres i forhold til andre opgaver, og i lyset af andre kemikalieaktiviteter.

FORVENTNING Målet forventes ikke gennemført inden udgangen af 2011.

Målet foreslås at udgå af Agenda 21 planen på grund af manglende finansiering.

Bemærkninger

De virksomhedsrettede aktiviteter under målet vil blive gennemført via aktiviteter under Grønne Erhverv, se mål 40. Aktiviteterne rettet mod kommunens forvaltninger vil blive gennemført i forbindelse med indgåelse af de centrale indkøbsaftaler, se mål 50, og kemikalieområdet i øvrigt er underlagt styring i forbindelse med forvaltningernes miljøledelsesarbejde, se mål 47.

Mål 28

MÅL	Kommunen skal i planperioden bidrage væsentligt til at nedbringe forbrug af sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos borgere og virksomheder og i egen forvaltning.
AKTIVITET	Københavns Kommune vil sikre fremskridt mod Kemihandlingsplanens mål, samt fremsætte særskilte initiativer inden planen er udarbejdet.
ANSVARLIG	Alle forvaltninger, der omfattes af Kemihandlingsplanen.
INDIKATOR	Kemihandlingsplanens indikatorer vil blive benyttet.

STATUS	<ul style="list-style-type: none">– Kommunen arbejder for at nedsætte indholdet af skadelige stoffer i indkøbte produkter ved at stille krav til leverandører i forbindelse med udbud og efterfølgende indgåelse af indkøbsaftaler. Denne indsats gennemføres af Koncernservice og Teknik- og Miljøforvaltningen i fællesskab.– Københavns Kommune deltager i samarbejder med andre interessenter, herunder i arbejdsgrupper under Green Cities om henholdsvis indkøb og kortlægning af skadelige stoffer i kommunen.– Teknik- og Miljøforvaltningen forestår en kemikortlægning i Københavns Kommunes forvaltninger, der kan danne basis for yderligere indsats mod skadelige stoffer i kommunens regi.– Virksomheder i netværket Grønne Erhverv har været inddraget i arbejdet. Det har ikke været budgetmæssigt prioriteret at gennemføre informationskampagner eller andre aktiviteter overfor borgere.
---------------	--

FORVENTNING	<ul style="list-style-type: none">– Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011, med undtagelse af de borgerrettede aktiviteter.
--------------------	--

Forslag til revideret mål

MÅL	Kommunen skal i planperioden bidrage væsentligt til at nedbringe forbrug af sundhedsskadelige og naturfremmede kemikalier hos virksomheder i kommunen og i egne forvaltninger.
AKTIVITET	Københavns Kommune vil nedbringe forbruget af sundhedsskadelige kemikalier ved at stille krav i forbindelse med indkøb og rådgivning rettet mod virksomheder i kommunen.
ANSVARLIG	Alle forvaltninger.
INDIKATOR	Indførelse af miljøledelse.

Bemærkninger

I det reviderede mål er de borgerrettede aktiviteter udgået.

Målet er derudover justeret i overensstemmelse med de aktiviteter, der allerede gennemføres i forbindelse med indgåelse af indkøbsaftaler, se mål 50, indførelse af miljøledelse, se mål 47, samt virksomhedsrådgivning, se mål 40.

BYENS VAND

MÅL 29

MÅL	Kyststrækninger, søer og åer skal være tilgængelige til rekreative aktiviteter.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2009 er der badestrand ved Svanemøllebugten og havnebad ved Sluseholmen.– Kommunen frilægger 1-3 km af de rørlagte åer (Lygte Å, Grøndals Å) inden 2011.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Bademulighed er etableret.– Måling af, hvor mange km af de rørlagte åer, der er blevet frilagte.

STATUS

- Der er i 2010 etableret en badestrand ved Svanemøllebugten samt et havnebad ved Sluseholmen.
- Der er i 2011 afsat midler til at frilægge 1,5 km af Grøndals Å gennem Grøndalsparken. Der er ikke afsat midler til at frilægge øvrige rørlagte strækninger af Lygte Å og Grøndals å.

FORVENTNING

- Målet med hensyn til etablering af badestrand ved Svanemøllebugten og et havnebad ved Sluseholmen forventes gennemført i 2010.
- Målet med hensyn til frilægning af 1-3 km af de rørlagte åer, Lygten Å og Grøndals Å, forventes gennemført inden udgangen af 2011.

MÅL 30

MÅL	Inden udgangen af 2011 træffes der politisk beslutning om realisering af en handlingsplan, der skal reducere påvirkningen fra havnesedimentet til det omgivende miljø.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– I 2008 påbegyndes undersøgelserne af sedimentet og mulighederne for at reducere påvirkningen fra havnesedimentet til det omgivende miljø. Undersøgelsen skal munde ud i en handlingsplan, der skal færdiggøres inden beslutningen om en evt. havnetunnel.– Kommunen vil inden udgangen af 2010 vurdere muligheden for at udvide lystfiskeriet i kommunens vandområder.– Teknik- og Miljøforvaltningen overvåger tilstanden og udviklingen i havnens fisk og muslingers indhold af miljøfremmede stoffer.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Handlingsplan er udarbejdet.– Der er truffet politisk beslutning om en handlingsplan.– Målingerne sker flere gange årligt i hele planperioden.

STATUS

- Der har ikke været afsat budgetmidler til at gennemføre de nødvendige undersøgelser og kortlægninger af sedimentforhold med videre i Københavns Havn forud for udarbejdelsen af en handlingsplan.
- I forbindelse med budgetforliget for 2011 er der afsat midler til etablering af et lystfiskercenter i Københavns Sydhavn. Mulighederne for i øvrigt at udvide fiskeriet i havnen vil blive vurderet i forbindelse med udarbejdelse af en udviklingsplan for havnens rekreative udnyttelse. Planen forventes udarbejdet i 2012.
- Der gennemføres årlige monitoringer af fisk og muslingers indhold af miljøfremmede stoffer.

FORVENTNING

- Målet med hensyn til en kortlægning af en handlingsplan for at reducere miljøpåvirkningerne fra havnesedimentet vil ikke kunne realiseres inden udgangen af 2011.
- Der udarbejdes en udviklingsplan for havnens rekreative udnyttelse i 2012.

Forslag til revideret mål

MÅL	Der gennemføres årlige monitoringer af fisk og muslinger i Københavns Havn for at sikre muligheder for sikkert fiskeri i havnen.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen overvåger tilstanden og udviklingen i havnens fisk og muslingers indhold af

	miljøfremmede stoffer.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Antal fiskearter, der er lovligt at fange i Københavns Havn. – Andelen af Københavns Havn, det er lovligt at fiske i. – Målingerne sker flere gange årligt i hele planperioden.

Bemærkninger

Målet foreslås revideret således, at det beskriver de faktiske gennemførte aktiviteter. De ikke-prioriterede undersøgelser af havnesedimentet foreslås at udgå, ligesom vurderingerne omkring udvidelse af fiskemulighederne udskydes til 2012.

Mål 31

MÅL	Inden udgangen af 2015 skal målet om badevandskvalitet være opfyldt i hele Københavns Havn.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Omfanget af jordforurening langs kysten opgøres. På baggrund af opgørelse udarbejdes inden udgangen af 2010 en afværgestrategi.– Inden udgangen af 2012 implementeres dele af afværgestrategien.– Inden 2009 udarbejder Kommunen i samarbejde med Københavns Energi en handlingsplan for yderligere reducere af overløb til vandområderne.– Inden 2011 implementeres handlingsplanen.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– I badesæsonen må havnebadet højst holde lukket maksimalt 8 dage på grund af dårlig vandkvalitet.– Handlingsplan og strategi er udarbejdet og implementeret.
STATUS	<ul style="list-style-type: none">– Der har ikke været afsat budgetmæssige midler til at gennemføre undersøgelser af jordforureningen i 2009, 2010 eller 2011.– Teknik- og Miljøforvaltningen er i et samarbejde med Københavns Energi ved at udarbejde en handlingsplan for reduktion af overløb. Der er i forbindelse med arbejdet identificeret væsentlige tekniske vanskeligheder for arbejdet. Det forventes, at handlingsplanen kan implementeres i 2012
FORVENTNING	<ul style="list-style-type: none">– Målet forventes ikke gennemført inden udgangen af 2011.

Revideret plan

MÅL	Inden udgangen af 2015 skal målet om badevandskvalitet være opfyldt i hele Københavns Havn.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Der udarbejdes en strategi vedrørende undersøgelser og afværgeforanstaltninger for kystnære områder inden udgangen af 2011.– Inden udgangen af 2011 udarbejder Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Københavns Energi en handlingsplan for yderligere reducere af overløb til vandområderne.– Handlingsplanen implementeres fra 2012.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Strategi og handlingsplan er udarbejdet og implementeret.– I badesæsonen må havnebadet højst holde lukket maksimalt 8 dage på grund af dårlig vandkvalitet.

Bemærkninger

Målet er revideret i forhold til de faktiske gennemførte aktiviteter. Jordforureningsundersøgelserne udgår hermed af målet.

Mål 32

MÅL	Kommunens søer, åer og kyster skal have klart vand med et rigt og varieret plante- og dyreliv.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Projekterne i Nordkanalen og Fæstningskanalen skal igangsættes inden 2009. De øvrige projekter i fx Utterslev Mose skal igangsættes inden 2011.– Inden udgangen af 2009 er implementeringen af vandområdeplanen for Harrestrup Å i kommunen igangsat.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATO	At aktiviteterne igangsættes som anført.

STATUS

- Der er i 2011 afsat 1 mio. kr. til udarbejdelse af en helhedsplan for genopretning af Harrestrup Å og etablering af en strand i Valbyparken ud til Kalveboderne (fremtidig "Valby Strand"). Derudover er der afsat 2 mio. til detailprojektering af restaurering af en 1,1 km strækning af Harrestrup Å gennem Krogebjergparken.
- Der er ikke afsat midler til genopretningsprojekter i Utterslev Mose området.

FORVENTNING

- Målet forventes ikke gennemført inden udgangen af 2011.

Revideret plan

Mål	Kommunens søer, åer og kyster skal have klart vand med et rigt og varieret plante- og dyreliv.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Der igangsættes renoveringsplaner for Harrestrup Å og kyststrækningen ud for Valbyparken
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATO	At aktiviteterne igangsættes som anført.

Bemærkninger

Målet foreslås revideret således, at det beskriver de faktisk planlagte forhold. De ikke-prioriterede projekter omkring Utterslev mose foreslås at udgå.

Mål 33

MÅL	Kommunen vil fremme anvendelsen af regnvand, ved at nedsive regnvandet til grundvandet eller udlede det til vandområder og rekreative vandelementer.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden gennemføre projekter der belyser muligheder for afledning af regnvand i boligområder. – Ved byudvikling, byfornyelse og større vejarbejder, skal der senest inden udgangen af 2009 undersøges, om det er teknisk muligt og økonomisk hensigtsmæssigt, at nedsive regnvandet eller udlede det til vandområder eller rekreative vandelementer. – Bolig- og grundejerforeninger informeres om muligheden for, at få tilbage-betalt en del af tilslutningsbidraget, til dækning af omkostninger, når regnvand nedsives eller udledes til vandområder eller rekreative vandelementer.
ANSVARLIG	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen – Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Økonomiforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Måling af antal gennemførte projekter. – Krav indskrevet i kommune- og lokalplaner. – Opgørelse af hvor mange der har benyttet sig af muligheden for tilbagebetaling af tilslutningsbidraget.

STATUS

- Der har indtil ultimo 2009 været ca. 150 henvendelser fra borgere om at få tilsendt ansøgningskemaer om støtte til afledning af regnvand. Der er gennemført 12 projekter, mens 15 har fået tilladelse, men endnu ikke har etableret faskinen.

Afklaring af en række formelle økonomiske forhold har først gjort det muligt, at påbegynde annoncering af tilskudsordningen til lokal nedsivning af regnvand i det tidligere efterår 2009. Antallet af henvendelser har dog været stigende og forventes at stige yderligere de kommende år.

- Der er etableret et samarbejde med Københavns Ejendomme om afkobling af regnvand i forbindelse med nybyggeri og større renoveringer. Der er eksempelvis ved at blive udarbejdet projekter, der afleder regnvandet fra Grøndalscentret og De Gamle By. Ved begge disse projekter vil det være meget store vandmængder, som kloaksystemet skånes for.

Der har ikke været gennemført regnvandsafledningsprojekter hidtil i samarbejde med boligforeninger, da der har været en række uafklarede forhold omkring økonomien i dette, men der forventes gennemført mindst et større projekt i 2011. Et mere målrettet initiativ er planlagt i 2011, hvor flere projekter forventes opstartet..

- Der er blevet udarbejdet flere projekter, hvorfra der kan konkluderes, at det er teknisk muligt og afhængig af lokaliteten og byggeriet også økonomisk hensigtsmæssigt at gennemføre nedsivning af regnvand. Rapporterne, der ligger til grund for konklusionen, er udarbejdede som et LAR-metodekatalog og som baggrundsmateriale til den nye udgave af "Miljø i Byggeri og Anlæg"

Der mangler dog stadigvæk en vurdering af i hvilket omfang nedsivning af regnvand bevirker en stigning i grundvandsspejlet, hvis alle huse i et større sammenhængende område begynder at nedsive. En første vurdering er dog gennemført i Klimatilpasningsplanen og viser at det ikke er et problem, vis man foretager vurderingen på kommunalt niveau. Andre undersøgelser tyder dog på, at der kan være store lokale forskelle i grundvandsspejlet udvikling i forbindelse med nedsivning, vil derfor blive vurderet i to udvalgte delområder i 2011.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

BYENS GRØNNE OG BLÅ REKREATIVE OMRÅDER

MÅL 34

MÅL	Københavnerne besøger i 2015 byens parker, naturområder, havnebade eller strande, dobbelt så meget som i dag (2005 niveau). 90 % af københavnernes skal i 2015 kunne gå til en park, en strand, et naturområde eller et havnebad på under 15 minutter.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2009 udarbejdes en strategi for hvordan kvaliteten af byens parker, naturområder, havnebade og strande udvikles for at få flere besøgende.– Inden udgangen af 2008 gennemføres analyser i ParkGIS, som skaber overblik over københavnernes adgangsmuligheder til byens grønne og blå rekreative muligheder.– Inden udgangen af 2008 udarbejdes en strategi for at nå målene om det grønne.– Inden 2010 skal borgerne via nettet kunne orientere sig om adgang til og tilbud i byens parker, naturområder, havnebade og strande.– En grøn strukturplan, som synliggør mulighederne for at udvikle sammenhængen og forbindelserne mellem byens grønne og blå rekreative områder indgår i forslag til Kommuneplan 2013.– Inden udgangen af 2010 igangsættes et pilotprojekt, som undersøger betydningen af støj for brugen af byens parker og grønne områder.– Inden 2011 etableres 14 spektakulære og unikke udflugtslegepladser fordelt i hele byen.– Inden 2011 istandsættes de resterende 109 basislegepladser (som er de nære, lokale legepladser) i byen.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Sundheds- og Omsorgsudvalget
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Analysen kan findes på KK-kort.– BorgerGIS er tilgængelig for borgerne.– Forslaget indgår i Kommuneplan 2013.– Målinger og analyseresultater lægges ind i ParkGIS.

STATUS

- Borgerrepræsentationen har den 7. maj 2009 godkendt oplægget Lommeparker, træer og andet grønt.
- Der vil blive udarbejdet en strategi for grønne forbindelser i København, som vil blive forelagt til politisk behandling medio 2011.
- Der er udført en bufferzone analyse i ParkGIS, og der arbejdes nu på at udvikle forbedrede analysemetoder.
- Der er udviklet en hjemmeside om blandt andet legepladser, således at borgerne kan orientere sig om muligheder. Endvidere arbejdes der med projektet Plads til leg om dels at udvikle og etablere nye udflugtslegepladser, fordelt i hele byen, og dels at få istandsat de eksisterende basislegepladser.
- Der er ikke afsat budgetmæssige midler til at gennemføre en undersøgelse af støjs betydning for brugen af byens parker og

grønne områder.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011, med undtagelse af aktiviteten Støjs betydning for brugen af byens parker og grønne områder, som der ikke har været afsat budgetmæssige midler til.

Forslag til revideret mål

MÅL	Københavnerne besøger i 2015 byens parker, naturområder, havnebade eller strande, dobbelt så meget som i dag (2005 niveau). 90 % af københavnere skal i 2015 kunne gå til en park, en strand, et naturområde eller et havnebad på under 15 minutter.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2010 udarbejdes en strategi for hvordan kvaliteten af byens parker, naturområder, havnebade og strande udvikles for at få flere besøgende.– Inden udgangen af 2008 gennemføres analyser i ParkGIS, som skaber overblik over københavnernes adgangsmuligheder til byens grønne og blå rekreative muligheder.– Inden udgangen af 2008 udarbejdes en strategi for at nå målene om det grønne.– Inden 2010 skal borgerne via nettet kunne orientere sig om adgang til og tilbud i byens parker, naturområder, havnebade og strande.– En grøn strukturplan, som synliggør mulighederne for at udvikle sammenhængen og forbindelserne mellem byens grønne og blå rekreative områder indgår i forslag til Kommuneplan 2013.– Inden udgangen af 2011 etableres 14 spektakulære og unikke udflugtslegepladser fordelt i hele byen.– Inden udgangen af 2011 istandsættes de resterende 109 basislegepladser (som er de nære, lokale legepladser) i byen.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Sundheds- og Omsorgsudvalget
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Analysen kan findes på KK-kort.– BorgerGIS er tilgængelig for borgerne.– Forslaget indgår i Kommuneplan 2013.– Målinger og analyseresultater lægges ind i ParkGIS.

Bemærkning

Målet er revideret således, at den oprindelige aktivitet "Støjs betydning for brugen af byens parker og grønne områder" udgår.

Mål 35

MÅL	Færdsel og ophold i byens parker skal kunne ske uden sundhedsmæssig risiko fra kontakt med kraftig jordforurening.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2009 er der vedtaget en strategi for undersøgelse af jordforureningsforhold i byens parker og andre rekreative områder, herunder risikovurdering og en afklaring af analysebehov.– Inden udgangen af 2009 sættes specifikke undersøgelser i værk.– Hvis der viser sig behov for afværgeforanstaltninger prioriteres disse og de første påbegyndes senest inden udgangen af 2010.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATO	<ul style="list-style-type: none">– Planen er politisk vedtaget.– Prioriteringen er politisk vedtaget.

STATUS

- Der er udarbejdet et udkast til strategi for undersøgelser og risikovurdering i parker og andre rekreative arealer, som forventes politisk behandlet medio 2010.
- Der er ikke gennemført specifikke undersøgelser i 2009 eller 2010, da der ikke har været afsat budgetmæssige midler hertil.

FORVENTNING

- Gennemførelse af målet er betinget af, at der afsættes midler hertil.

Forslag til revideret mål

MÅL	Færdsel og ophold i byens parker skal kunne ske uden sundhedsmæssig risiko fra kontakt med kraftig jordforurening.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2011 er der fremlagt en strategi for undersøgelse af jordforureningsforhold i byens parker og andre rekreative områder, herunder risikovurdering og en afklaring af analysebehov, til politisk behandling.– På baggrund af strategien iværksættes der specifikke undersøgelser og/eller afværgeforanstaltninger, når området er budgetmæssigt prioriteret.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATO	<ul style="list-style-type: none">– Strategien er politisk vedtaget.

Bemærkninger

Målet er justeret således, at de ufinansierede aktiviteter er udgået, og tidsplanen er justeret efter de faktiske forhold.

KOST OG FYSISK AKTIVITET

MÅL 36

MÅL	Kommunen vil i planperioden løbende arbejde for, at cyklen skal være københavnernes dominerende transportmiddel frem mod målet i 2015 om, at mindst 50 % skal cykle til arbejde eller uddannelse i København.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden sikre en udbygning af "missing link" i cykelstinet.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden sikre en udbygning af cykelrutenettet. I første omgang fokuseres på de indre cykelruter.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden udbygge muligheden for cykelparkering.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden gennemføre kampagner og information.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden undersøge konsekvenserne af trængselsafgifter.
ANSVARLIG	nik- og Miljøforvaltningen

STATUS

- Der er i 2008 og 2009 sket en udbygning af cykelsti nettet og herunder også "missing link". Således er der i 2008 anlagt ca. 5 km cykelsti blandt andet på Frederiksborggade, Nørre Voldgade, Ruten, Hillerødgade, Folke Bernadotte Alle og Lille Kongensgade, og i 2009 er der anlagt cykelstier på blandt andet Carl Jacobsensvej og Øresundsvej. Den samlede længde af de anlagte stier i 2009 er endnu ikke endeligt opgjort.
- I 2008 blev den grønne rute fra Rantzausgade til Rolighedsvej indviet hvilket også omfattede broen over Ågade. Yderligere blev etableret cykelmulighed langs nordvest siden søerne.
- I 2008 er der udbygget og indrettet fortovhjørner så der er plads til cykelparkering. Der er opsat cykelstativer med plads til i alt 4000 cykler, og yderligere anskaffet mobile cykelstativer med plads til 1000 cykler.
- Der er etableret hjemmesider om cykelforhold både på dansk og engelsk. I 2008 blev der gennemført to mindre kampagner og hjemmesiden www.ibikecph.dk blev etableret. I 2009 er der arbejdet meget end informationer blandt andet op til COP15, men der var ikke afsat midler til kampagner.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i samarbejde med Økonomiforvaltningen gennemført et projekt hvor mulighederne for og konsekvenserne af at indføre trængselsafgifter er undersøgt.
Der mangler forsat lovhjemmel til at indføre trængselsafgifter, og det indgår ikke i trafikaftale 2009, som blev indgået af alle partier på nær Enhedslisten. I stedet arbejdes med et nationalt kørselsafgiftssystem, men hvorvidt det kommer til at løse hovedstadsområdets trængsels- og miljøproblemer vides endnu ikke.

FORVENTNING

- På cykelområdet er målet sat til at blive nået i 2015. I hvilken udstrækning målet vil blive opnået afhænger af i hvilke udstrækning, der bliver afsat budgetmæssige midler til området. På nuværende tidspunkt peget udviklingen, at målet kan nås til 2015.

Mål 37

MÅL	I planperioden skal de nækreative muligheder for ophold, leg, bevægelse og motion forbedres.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Større grønne områder og parker i ni bydele skal inden udgangen af 2009 forbindes via grønne ruter med lav motortrafikintensitet ("Byens grønne puls").– I planperioden gennemføres en modernisering af samtlige offentlige legepladser gennem projektet "Plads til leg" for at sikre bedre legemuligheder i byens parker mv.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen samarbejder med Sundheds- og Omsorgsudvalget
INDIKATO	Ekstern evaluator (SDU).

STATUS

- Der er på baggrund af udspillet "Lommeparker, træer og andet grønt" igangsat et udviklingsarbejde om "Grønne forbindelser". I forbindelse med budget 2011 er der afsat midler til en plan for et grønnere København, som blandt andet indebærer træplantninger langs veje.
- I 2008 og 2009 er der renoveret ca. 50 legepladser, og i 2010 er der renoveret yderligere ca. 40 legepladser.
- Evalueringen er gennemført i forbindelse med målet "Byens borgere – og især pædagoger, lærere og sundhedspersonale samt foreninger og organisationer – skal inden 2009 have kendskab til aktivitetsmuligheder på "Byens Grønne Puls"

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

Mål 38

MÅL	Andelen af økologiske fødevarer i byens madforbrug skal være mindst 20 % i 2015.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden udvikle et web-baseret værktøj til planlægning af indkøb og menuer samt undgå madspild. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden udskrive konkurrence: "Hvor økologisk er du?", web-baseret målemodel for økologi og miljøhensyn i husholdningen, evt. i samarbejde med andre aktører – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden udvikle en opdateret oversigt "Hvor kan du købe økologisk i København?" opdelt i bydele, fødevarergrupper, butikstyper (supermarked, slagter, bager, ostehandel, fiskehandel, smørrebrødsforretning, take-away, café, restaurant, e-handel osv.), i samarbejde med relevante aktører. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden udvikle en vejledning til forretninger om anprisning af økologi og håndtering af lovkrav. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden undersøge mulighederne for etablering af økologiske torvedage. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden foretage undersøgelsen: "Så meget køber københavnernes økologisk"
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Websiden er oprettet. – Relevante aktører er kontaktet, og oversigten er opdateret i forhold til bydele, fødevarergrupper og butikstyper.

STATUS

- Undersøgelse af, hvor stor en andel af københavnernes madforbrug er økologisk er foretaget dels som stikprøver og dels via kommunens borgerpanel. Undersøgelserne offentliggøres via Københavns Miljøregnskab.
- Undersøgelser har vist, at økologiske madvarer i 2008 udgjorde ca. 20 %. Dette har betydet, at de planlagte borgerrettede aktiviteter ikke gennemført.
- Der har ikke været afsat budgetmæssige midler til at udvikle et web-baseret værktøj til planlægning af indkøb og menuer samt undgå madspild.

FORVENTNING

- Målet er nået, men en række af de planlagte aktiviteter er ikke gennemført, enten fordi målet var opnået eller manglende budgetmæssig prioritering.

Mål 39

MÅL	Byens borgere – og især pædagoger, lærere og sundhedspersonale samt foreninger og organisationer – skal inden 2009 have kendskab til aktivitetsmuligheder på "Byens Grønne Puls".
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Der udarbejdes en informationsstrategi for mulighederne om brug af "Byens Grønne Puls" både inden for undervisning, motion og transport.– Frem til udgangen af 2009 iværksættes kurser og information om, hvordan specielt børn og ældre kan få glæde af "Byens Grønne Puls".
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Sundheds- og Omsorgsudvalget og Børne- og Ungdomsforvaltningen
INDIKATOR	Ekstern evaluator (SDU).

STATUS

Under udviklingen af projektet er målgruppen blevet bredere og projektet henvender sig til de "moderat fysisk aktive" og "mere fysisk aktive" borgere i København.

Samtidigt har det været nødvendigt at nedtone transport elementet i projektet, da det ikke som oprindeligt tænkt har været muligt at udvikle ruten til en transportkorridor. Dog er i stedet de dele af ruten, som allerede er attraktive for borgerne, blevet gjort mere tiltrækkende i forbindelse med en række aktiviteter omkring træningspavillonerne.

Der er blevet gennemført en stor indsats overfor de af projektets målgrupper som kan videreformidle en viden om sundhed og fysisk aktivitet. Der er således afholdt instruktionskurser ved træningspavillonerne på "Byens Grønne Puls" for foreningsrepræsentanter, idrætskoordinatører fra skolerne og andre interessenter. Dertil er der blevet afholdt åbne træningsdage for alle interesserede borgere igennem fem søndage henover sensommeren 2009.

Der er ultimo 2009 blevet udviklet et orienteringsløb, som ligger tilgængeligt på hjemmesiden med information og materialer. Derudover bliver orienteringsmaterialet udleveret til skolerne i nærområdet, som lærerne kan bruge, både til idrætsundervisning, men også tværfagligt.

Den eksterne evaluering konklusioner i "grove træk" er;

- at selve ruten ikke er nogen stor succes, eftersom folk på dele af ruten løber der i forvejen, rundt søerne og omkring Utterslev mose, og at store passager af ruten passerer gennem meget befærdede kvarterer hvor folk ikke synes det er oplagt at løbe. Mange adspurgte på ruten kendte ikke til ruten,
- men til gengæld er de faste installationer på ruten en ret stor succes, da træningspavillonerne bliver brugt flittigt og trækker folk ud på ruten i aktivitet. De forskellige forløb og aktiviteter der er blevet afholdt omkring træningspavillonerne har ligeledes været en stor succes.

FORVENTNING

Projektet er afsluttet og implementeret ultimo 2009.

Byens Grønne Puls vedligeholdes som hjemmeside og Teknik- og Miljøforvaltningen er ansvarlig for vedligeholdelse af installationer og mærkninger.

TEMA: FORANKRING BLANDT BORGERE OG VIRKSOMHEDER

FORANKRING AF MILJØARBEJDET HOS VIRKSOMHEDER

MÅL 40

MÅL	Københavns Miljønetværk vil i planperioden udvikle både eksisterende og kommende miljøstyringskoncepter, således at medlemmernes individuelle miljøpræstationer bliver tydeliggjort fx ved udvikling af guld/sølv/bronze diplomer. Ordningen skal motivere medlemmerne til løbende at arbejde i retning af mere bæredygtighed.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Københavns Miljønetværk vil udvikle to nye branchespecifikke miljøstyringskoncepter inden udgangen af 2009.– Københavns Miljønetværk afholder årligt temamøder/kurser om miljøemner som økologi, energi- og vandbesparelser, kemikalier, affald og grønne indkøb med det formål at klæde netværkets medlemmer på til at påvirke egen virksomhed, kunder og leverandører i retning af bæredygtig adfærd.– Der arbejdes hvert år på at indgå formelle samarbejdsaftaler med Agenda 21-centre, handelsstandsforeninger, erhvervsråd og lignende parter som arbejder med miljø og bæredygtighed med det formål at øge kendskabet til og styrke det forebyggende miljøarbejde i det københavnske erhvervsliv.– Københavns Miljønetværk vil skabe gunstige rammer for dannelse af faglige netværk med det formål at forankre og udvikle det forebyggende miljøarbejde i erhvervslivet.– Københavns Miljønetværk vil i løbet af 2008 udbrede et klima-koncept med fokus på at reducere virksomhedernes klimapåvirkning.– Københavns Miljønetværk vil i planperioden udvikle og implementere et bæredygtigheds-koncept for erhvervslivet i København.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Antallet af koncepter opgøres ved udgangen af 2009.– Antallet af aktiviteter og antallet af deltagere opgøres minimum en gang om året.– Antallet af virksomheder der har tilmeldt sig klima-konceptet opgøres årligt, første gang i 2009.– I slutningen af planperioden opgøres antallet af virksomheder, der arbejder efter bæredygtigheds-konceptet.– I 2010 evalueres miljøeffekten af Miljønetværkets aktiviteter.

STATUS

Grønne Erhverv - et netværk i Københavns Kommune er det nye navn for tidligere Københavns Miljønetværk. De tidligere guld/sølv/bronze diplomer er erstattet af et KLIMA+ Virksomhed/Frontløberkoncept, hvor medlemmerne i Grønne Erhverv engageres til at blive KLIMA+ Virksomheder og sidenhen fortsætte til at blive Frontløbere.

Grønne Erhverv og KLIMA+, der blev lanceret den 27. januar 2009 havde pr. november 2009 ca. 850 medlemmer og ved udgangen af 2010 980 medlemmer. Den største gruppe af virksomheder er KLIMA+

restauranterne med 75 deltagende virksomheder.

Der har i 2009 været ca. 1300 deltagere i KLIMA+ arrangementer stigende til ca. 2200 deltagere i 2010. der udsendes nyhedsbrev til ca. 1000 virksomheder

KLIMA+ er målrettet virksomheder, som ønsker at reducere deres påvirkning af klimaet, og KLIMA+ arbejdet er baseret på virksomheders frivillige miljøindsats. Der indgås løbende partneraftaler som sikrer energirådgivning direkte på virksomhederne. Partneraftalerne er indgået med Inova Nordic, J&E Electric, Københavns Energi og EKJ Rådgivende Ingeniører.

Der er i 2009 afholdt autokursus, klimakommunikationskurser, lys seminarer og indkøbermesse samt temamøder for Klima+ restaurant. Der er udviklet branchespecifikt miljøstyringskoncepter for KLIMA+ Restaurant.

Der er i 2010 afholdt 3 Klima+ restaurants temamøder, en national energikonference, et fairtrade arrangement, 4 lokale energibesparelsesfyraftensmøder, et lysarrangement i Fields, 5 lokale arrangementer med miljøpunkterne samt en Grøn Kosmetikmesse.

I 2010-2011 er der planlagt udviklet et bæredygtighedskoncept for Grønne Erhvervs medlemsvirksomheder.

FORVENTNING

Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011, såfremt der fortsat kan opnås partnerstøtte og bevillinger for at kunne levere tilbunds gående energirådgivning og relevante ydelser til en voksende medlemskare.

NATUR- OG MILJØFORMIDLING FOR BØRN OG UNGE

MÅL 41

MÅL	I planperioden vil Børne- og Ungdomsforvaltningen udvikle og implementere et pædagogisk koncept for udeskole, hvor skolerne inddrager eksterne læringsmiljøer, så børn lærer om natur i naturen og om nærmiljø i nærmiljøet.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Børne- og Ungdomsforvaltningen vil udvikle et Københavnsk udeskolekoncept i 2008 og samarbejde med forskningsprojekter om udeskoler.– Børne- og Ungdomsforvaltningen vil samarbejde med en række eksterne parter, indgå samarbejde med skolerne om undervisningen 2008-2011.– Børne- og Ungdomsforvaltningen vil udvikle og afholde et 30 timers kursus for lærere og udeskolekoordinatorer på skolerne i 2008 og 2009 og nedsætte en taskforce gruppe der bistår med igangsættelse, vejledning og udvikling på skolerne 2008-2011.– Børne- og Ungdomsforvaltningen vil etablere netværk mellem udeskoler 2009 og foredrag og inspirationsoplæg på skolerne pædagogiske dage, pædagogiske rådsmøder i hele planperioden.– Børne- og Ungdomsforvaltningen vil samarbejde om videndeling og udvikling med Malmø og Lund kommuner herunder netværk over sundet 2008-2010.
ANSVARLIG	Børne- og Ungdomsforvaltningen
INDIKATOR	At aktiviteterne er gennemført.

STATUS

- Børne- og Ungdomsforvaltningen har udviklet et Københavnsk udeskolekoncept, men det har ikke været muligt at afsætte midler til forskning til projektet, hvorfor aktiviteten forskningssamarbejder om udeskoler ikke har kunnet gennemføres.
- Børne- og Ungdomsforvaltningen har gennemført udeskoleforløbet for skolerne med eksterne parter bl.a. Skov- og Naturstyrelsen, Skoven i Skolen, Dansk Skovforening, University College VIA
- Børne- og Ungdomsforvaltningen har gennemført både 30 timers kurset samt nedsat en taskforce gruppe til at bistå med igangsættelse, vejledning og udvikling ude på skolerne.
- Der har været afholdt netværksmøder og afholdt inspirationsmøder.
- Der er i et samarbejde med Malmö og Lund Kommuner etableret et netværk og der er indgået et samarbejde om videndeling og udvikling kommunerne imellem.

FORVENTNING

- Målet er gennemført.

Mål 42

MÅL	Antallet af besøg på miljø- og naturskolerne udvides i planperioden.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Kommunen vil fortsætte udviklingen af undervisning og aktiviteter på miljø- og naturskolerne, herunder udeskoler.– Inden udgangen af 2008 vil Teknik- og Miljøforvaltningen udvikle informationsmateriale om miljøspørgsmål til børn og deres forældre. Materialet kan udleveres til børn i forbindelse med besøg på kommunens miljø- og naturskoler.– Børne- og Ungdomsforvaltningen vil udvide og udvikle kapaciteten på Kalvebod Naturskole, Københavns Økobaser og mininatur-skoler, så også fritids- og daginstitutioner har mulighed for at udnytte aktivitetsmulighederne. Fx ved at undersøge muligheden for støtte fra eksterne fonde.
ANSVARLIG	Børne- og Ungdomsforvaltningen
INDIKATOR	At aktiviteterne er gennemført

STATUS

- Der er i 2008 og 2009 udviklet 33 nye undervisnings- og læringstilbud til skoler og institutioner hovedsagelig om klimaudfordringerne.
- Der er i 2010 udviklet 3 store nye undervisnings- og læringstilbud, Klimaambassadøruddannelsen, Skolen tar' skraldet og Øresundsklasseværelset, i samarbejde med flere svenske kommuner og universiteter samt ca. 15 nye tilbud til skoler og institutioner både om klima og miljø/natur generelt.
- Der udvikles løbende nye undervisnings- og aktivitetsmaterialer til såvel natur- som miljøskoler i København.
- Antallet af besøg af institutionsbørn på miljø- og naturskolerne er i 2008, 2009 og 2010 forøget med 3.000 i forhold til 2006 og 2007.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 43

MÅL	Borgerne i København skal motiveres til at have en nær tilknytning til de grønne rekreative områder i byen.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsætte med at afholde kurser for det pædagogiske personale for at styrke brugen af kommunens faciliteter.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsætte med at afholde ca. 30 naturvejleder-arrangementer om året med fokus på byens natur og rekreative muligheder.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsat drive Naturværkstedet Streyf, og hvert år i planperioden afholde arrangementer for borgere og kurser for brugerne af Streyf i Naturværkstedet Streyf.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden udvikle et koncept til etablering af op til to nye naturværksteder.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Aktiviteterne er gennemført.

STATUS

- Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2009 og 2010 afholdt flere kurser for det pædagogiske personale for at styrke brugen af kommunens faciliteter. Både med udgangspunkt i Naturværkstedet Streyf og de bemandede legepladser.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2009 og 2010 afholdt ca. 30 naturvejleder-arrangementer begge år med fokus på byens natur og rekreative muligheder. Der planlægges ikke yderligere kurser i 2011.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i 2008, 2009 og 2010 drevet Naturværkstedet Streyf, og afholdt arrangementer og kurser for borgere og brugerne af Streyf. Streyf har i 2010 haft ca. 8.000 besøgende.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har ikke udviklet et koncept til etablering af op til to nye naturværksteder, da området i 2009 og 2010 ikke har været bevillingsmæssigt prioriteret. Det samme forventes at være gældende i 2011.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011, med undtagelse af målet om at etablere et nyt koncept for etablering af flere naturværksteder..

Forslag til revideret mål

Mål	Borgerne i København skal motiveres til at have en nær tilknytning til de grønne rekreative områder i byen.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsætte med at afholde kurser for det pædagogiske personale for at

	<p>styrke brugen af kommunens faciliteter.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsætte med at afholde ca. 30 naturvejleder-arrangementer om året med fokus på byens natur og rekreative muligheder. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsat drive Naturværkstedet Streyf, og hvert år i planperioden afholde arrangementer for borgere og kurser for brugerne af Streyf i Naturværkstedet Streyf.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Aktiviteterne er gennemført.

Bemærkninger

Målet er revideret ved, at de ufinansierede aktiviteter i forbindelse med udvikling af et nyt koncept og etablering af 2 nye naturværksteder udgår.

NATUR- OG MILJØFORMIDLING TIL BORGERE MED ANDEN ETNISK BAGGRUND

MÅL 44

MÅL	Kommunen vil i planperioden fremme natur- og miljøforståelsen hos voksne etniske borgere, som gør dem bedre i stand til at handle miljøbevidst i hverdagen.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – I 2009 vil alle sprogcentre blive tilbudt undervisningsmateriale om natur og miljø samt tilhørende ekskursionsmuligheder til brug for danskundervisningen. – I perioden 2008-2010 gennemfører Teknik- og Miljøforvaltningen mindst et større miljøformidlerprojekt i et særligt udsat boligområde i samarbejde med lokale almene boligafdelinger. – I planperioden vil der blive gennemført en affaldskampagne i et til to af de udsatte boligområder. – I planperioden vil der på baggrund af erfaringerne fra kvartermiljøstationen i bl.a. Tingbjerg blive etableret en kvartermiljøstation eller lignende i et til to boligområder med en stor andel af beboere med anden etnisk baggrund end dansk. – I planperioden vil Teknik- og Miljøforvaltningen løbende tage initiativ til at sikre erfaringsudveksling mellem boligselskaber og andre relevante parter i og udenfor de udsatte boligområder om miljøprojekterne.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Hvert projekt evalueres særskilt for såvel miljøeffekter som integrationseffekter. – I hvert projekt måles der på salg af klorin. – Måling på bl.a. affaldssortering.

STATUS

- Teknik- og Miljøforvaltningen har ultimo 2010 i samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen færdiggjort undervisningsmateriale om miljø (energi, vand, affald og kemikalier) til brug for danskundervisningen på københavnske sprogcentre.
- I samarbejde med lokale almene boligafdelinger og ekstern konsulent har Teknik- og Miljøforvaltningen gennemført et miljøformidlerprojekt i Haraldsgadekvarteret. Projektet er i september 2009 blevet eksternt evalueret, og evalueringen konkluderer, at miljøformidlingen har haft en positiv effekt på viden og adfærd i det omfang, det er lykkedes at etablere dels kontakt til beboerne og dels et konstruktivt samarbejde med ansatte i boligafdelingerne
- Der er primo 2010 af Teknik- og Miljøforvaltningen gennemført en informationskampagne i Tingbjerg med fokus på affaldshåndtering. Kampagnen har dels gjort opmærksom på, at nærgenbrugsstationen i kvarteret er genopbygget efter brand, og dels orientere bredt om den lokale affaldshåndtering.
Der arbejdes endvidere med planer om at åbne nærgenbrugsstationen op for aktiviteter som cykelværksted og lignende.
- Teknik- og Miljøforvaltningen planlægger at åbne 2 nye

nærgenbrugsstationer, en i Haraldsgadekvarteret og en i Hørgården (Urbanplanen). Planlægningsarbejdet er påbegyndt og det vurderes som en realistisk mulighed, at begge nærgenbrugsstationer åbner i 2011.

- Teknik- og Miljøforvaltningen har løbende i planperioden samarbejdet med boligselskaber og andre relevante parter i de berørte boligområder om generelle formidlingsprojekt er.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

MILJØINFORMATION OG -KOMPETENCER

MÅL 45

MÅL	Kommunen vil i planperioden informere mere målrettet for at inspirere borgerne til at handle miljøbevidst.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil en gang årligt afholde en festival med fokus på borgernes miljømæssige handlemuligheder.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i løbet af 2008-2009 videreudvikle kommunens hjemmeside www.kk.dk, så den indeholder konkret information om, hvad man selv kan gøre for at handle og agere miljøbevidst.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Miljøfestival afholdes en gang årligt.– Ændringer på www.kk.dk gennemført.

STATUS

- Der vil årligt blive gennemført aktiviteter både centralt og lokalt rundt om i kommunen med henblik på at sætte fokus på miljø og miljørelaterede emner. Dette er sket i både 2008 og 2009. I 2010 afholdtes aktiviteten i forbindelse med den internationale cykelkonference VeloCity i juni, hvor "Sommerdage i cykelbyen" blev gennemført i samarbejde med byens otte miljøpunkter.
- Kommunens hjemmeside KK.dk er løbende blevet ændret og udviklet i overensstemmelse med de mål og aktivitet, der pågår. I 2009 og 2010 har der specielt været opmærksomhed rettet mod klimaaktiviteter.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.
-

INITIATIVER I FORBINDELSE MED FN-KLIMATOPMØDET I KØBENHAVN I 2009

MÅL 46

MÅL	Kommunen vil gennem en række aktiviteter frem til FN-klimatopmødet i København i december 2009 sætte fokus på CO ₂ -udslippet mulighederne og mulighederne for at reducere dem.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Der oprettes en kommunikationsplatform for klimaaktiviteter op til topmødet– Der gennemføres en klimakampagne for Københavns borgere– Børn og unge informeres gennem undervisningen om klimaudfordringen– Der planlægges et børne- og ungetopmøde i 2009– Der udarbejdes et koncept for indgåelse af frivillige aftaler med de københavnske virksomheder– Der sættes fokus på erhvervsudvikling indenfor brancher, der har CO₂-reducerende indsatser.– Der afholdes et internationalt borgmestertopmøde i forbindelse med FN's klimatopmøde, hvor det sættes fokus på byernes rolle i indsatsen mod klimaforandringerne.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Økonomiforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen
INDIKATOR	60 % af borgerpanelet har kendskab til kommunens målsætning om at reducere CO ₂ -emissionerne med 20 % i 2015

STATUS

- Som kommunikationsplatform i forbindelse med FN-klimatopmødet blev der oprettet både en dansk og en engelsk hjemmeside, www.kk.dk/klima og www.kk.dk/english
- Kampagnen for københavnere blev gennemført under navnet KlimaKbh, der var tilknyttet en hjemmeside, www.klimakbh.dk, med gode råd og tilbud om klimakonsulentbesøg. ved udgangen af november 2009 var der tilmeldt ca. 7.500 klimakøbenhavnere, og der var gennemført mere end 800 gennemførte klimabesøg i københavnske husstande med en gennemsnitlig årlig besparelse på 2000 kr. pr. husstand i energiforbruget. Kampagnen har været omtalt i Urban og en lang række lokalaviser. I juni 2009 har 49 % af borgerpanelet svaret ja til at de kendte til målsætningen om at reducere CO₂-emissionen.
- Børne- og Ungdomsforvaltningen, Miljøtjenesten har udviklet en række undervisningsmaterialer, blandt andet Generation Bæredygtig med klimaundervisning og aktiviteter i skoler og institutioner, for eksempel klimacirkus og klimagames. 2 klimakataloger er rundsendt og 33 klimaaktiviteter er udviklet og afholdt. Der planlægges en Klimaskov og der er opstillet et ekskursionsprogram under COP 15. Ca. 800 har været tilmeldt klimagames.
- I forbindelse FN-klimatopmødet var der afholdt et Børn og ungetopmøde den 28. november til 6. december 2009, med deltagelse fra 42 nationer. Målet var at involvere og uddanne børn og unge i klimaproblematikken. Der blev desuden uddannet internationale klimaambassadører.

-
- Virksomhedsnetværket Grønne Erhverv lancerede et videregående trin, Klima+, hvor virksomhederne forpligtede sig til energiforbedringer med mere. Klima+ konceptet inkluderer gratis energirådgivning.
 - Der blev igangsat samarbejde med virksomheder om klimaprojekter på forskellige niveauer. Mest målrettet er samarbejdet i Gate 21, som er et samarbejde i støbeskeen på bygningsområdet.
 - Der blev afholdt et internationalt borgmestertopmøde den 15.-17. december 2009 på Københavns rådhus med deltagelse af borgmestre fra forventet 100 byer. I denne forbindelse blev Climate catalogue med byernes klimamål lanceret.

FORVENTNING

- Målet er opfyldt med udgangen af 2009.
-

TEMA: KØBENHAVN SOM FRONTLØBER-KOMMUNE

MILJØLEDELSE

MÅL 47

MÅL	Alle forvaltninger skal være miljøcertificerede inden udgangen af 2008, og disse systemer skal vedligeholdes og (videre)udvikles i planperioden.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil også efter 2008 (i planperioden) sikre koordinering og videndeling bredt i kommunen om miljøledelse.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil sammen med de miljøansvarlige i alle forvaltninger videreudvikle eksisterende miljøkurser og udbyde fælles kurser for at sikre fortsat fokus på miljøledelse i driftsperioden.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil sammen med de miljøansvarlige i alle forvaltninger videreudvikle miljøledelsessystemerne i planperioden.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Arbejdet evalueres midt i planperioden af Teknik- og Miljøforvaltningen og forvaltningernes miljøansvarlige.– Antal medarbejdere omfattet af et certificeret miljøledelsessystem opgøres i det årlige Miljøregnskab.

STATUS

Med udgangen af 2010 har alle forvaltninger med undtagelse af Børne- og Ungdomsforvaltningen indført miljøledelse og har opnået eksternt certifikat på dette.

Børne- og Ungdomsforvaltningen har udarbejdet en plan for at have indført og certificeret et miljøledelsessystem men har i 2010 sat arbejdet med at blive certificeret i bero på grund af besparelser. Dog har forvaltningen oplyst, at en indstilling om ophævelse af denne standsning er lagt op til Børne- og Ungdomsudvalget ultimo 2010.

FORVENTNING

Målet er ikke gennemført til den planlagte tid. Det er endvidere ultimo 2010 uklart, hvornår Børne- og Ungdomsforvaltningen vil have indført og certificeret et miljøledelsessystem.

DOKUMENTATION OG SYNLIGGØRELSE

MÅL 48

MÅL	Kommunen vil i planperioden synliggøre det gode miljøarbejde i kommunen til fælles inspiration.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil sammen med de øvrige forvaltninger inden udgangen af 2009 etablere en fælles miljøportal, som medvirker til at synliggøre miljøarbejdet for de ansatte.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil årligt udgive en pjec eller lign. med miljøhistorier fra kommunen til ansatte i kommunen.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i samarbejde med de miljøansvarlige i hver forvaltning lave mindst én indsats om året om aktuelle miljøtemaer for ansatte i Københavns Kommune.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Miljøportal skal være etableret.– Miljøhistorier skal være formidlet.– Årlig indsats gennemført.

STATUS

- Der er i 2009 etableret en fælles miljøportal omkring klimaindsatserne på hjemmesiden kk.dk/voresklima. Forvaltningerne synliggør i desuden miljøledelsesarbejdet for de ansatte via deres intranet.
- Københavns Kommune har siden 2008 udgivet Københavns Miljøregnskab, der ud over miljødata også indeholder artikler med miljømæssigt indhold. Miljøregnskabet offentliggøres på hjemmesiden kk.dk, og der udgives desuden en mindre trykt pjec årligt.
- I 2009 var klima udpeget som fælles indsatsområde og kampagnen "Vores vaner. Vores klima" gennemførtes på tværs af alle forvaltninger. I 2010 er gennemført to fælles kampagneindsatser med fokus på henholdsvis cykeltransport og indkøbsvaner.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 49

MÅL	Kommunen vil i planperioden arbejde for at kunne dokumentere el-, vand- og varmeforbrug med henblik på at vi kan opstille forbrugsmål.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Københavns Ejendomme vil i 2008 udarbejde en plan for etablering af forbrugsmålere for el, vand og varme i samarbejde med alle forvaltninger. Planen skal bl.a. omfatte: <ul style="list-style-type: none"> ○ En vurdering af hvor det vil være hensigtsmæssigt at opsætte forbrugsmålere for henholdsvis el, vand og varme. ○ Oversigt over antal målere der skal installeres for at kunne dokumentere el-, vand- og varmeforbrug på relevante niveauer (fx serviceområder eller grupper af enheder). ○ Et forslag til trinvis etablering af målere med fokus på at indkredse de store forbrugere i første omgang. ○ Et forslag til en model for afregning af el-, vand og varmeforbrug, der giver lejerne incitament til at spare på forbruget. ○ En vurdering af de økonomiske og ressourcemæssige konsekvenser af planen og forslag til finansieringsmodel. – Københavns Ejendomme vil etablere et centralt register med oplysninger om el, vand og varme for alle relevante enheder i kommunen ved udgangen af 2009. Registeret er baseret på at forvaltningerne selv indtaster forbrugsdata i registeret. – Planen for etablering af forbrugsmålere skal behandles af Borgerrepræsentationen i første halvår 2009 med henblik på en beslutning om etablering af målere inden for planperioden.
ANSVARLIG	Kultur- og Fritidsforvaltningen og de øvrige forvaltninger
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Register for el skal være udarbejdet inden udgangen af 2009. – Register for vand skal være udarbejdet inden udgangen af 2009. – Register for varme skal være udarbejdet inden udgangen af 2009. – Forvaltningerne skal foretage løbende aflæsninger af el-, vand- og varmemålere og indtaste oplysningerne elektronisk i registeret

STATUS

Ved udgangen af 2009 var der etableret et centralt register i Københavns Ejendomme til registrering af el-, vand- og varmeforbrug i kommunens ejendomme. Stort set alle kommunale ejendomme er oprettet i registeret, og forvaltningernes institutioner har påbegyndt registreringen af forbrugsoplysninger.

Der er dog store forskelle i hyppighed og kvalitet af de forskellige institutioners indtastninger, hvorfor grundlaget for opstilling af individuelle forbrugsmål i mange tilfælde endnu er mangelfuldt.

De væsentligste barrierer i den forbindelse synes at være den manuelle proces (aflæsning og indtastning), lejemaal uden egen måler og manglende prioritering af energistyring i mange decentrale enheder.

Det er en forudsætning for at nå målet, at der tilvejebringes midler til

finansiering til planlægning og til etablering af forbrugsmålere, dataoverførsel mv.. I budget for 2008 blev der ikke afsat midler til dette, hvorfor Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme kun havde mulighed for at gennemføre en overordnet vurdering af behovet for etablering af nye forbrugsmålere. Desuden blev udgifterne ved en trinvis indsats for etablering af målere estimeret.

På dette grundlag blev et forslag om etablering af målere indarbejdet i Københavns Kommunes klimaplan i 2009

I budgettet for 2010 blev der heller ikke afsat midler til etablering af målere mv.

I december 2009 vedtog Borgerrepræsentationen nye retningslinjer for Miljø i byggeri og anlæg. Disse retningslinjer rummer bl.a. krav om etablering af målere og automatisk dataoverførsel i forbindelse med større renoveringssager. Hermed blev der igangsat en proces i retning af forbedret måling af energiforbruget de kommunale ejendomme.

I budget 2011 er der afsat 5 mio. kr. til energistyring og energirigtig drift, herunder midler til etablering af målere mv. I forlængelse heraf vil Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme i 2011 udarbejde en plan for etablering af målere mv., udvide indsatsen for etableringen af målere og automatisk dataoverførsel samt gennemføre et pilotprojekt vedr. nye løsninger på området.

På baggrund af erfaringerne fra disse aktiviteter vil mulighederne for etablering af målere, automatisk dataoverførsel mv. i hele den kommunale ejendomsportefølje bliver vurderet. Ud over en teknisk-økonomisk vurdering vil dette omfatte forslag til finansieringsmodeller for den fremtidige indsats på området.

Planen for etablering af målere og andre forslag til forbedringer på området vil blive fremlagt ultimo 2011 og forventes at række ud over planperioden.

FORVENTNING

Det forventes ikke at være muligt at opnå 100 % målopfyldelse.

Der er allerede etableret et centralt register med oplysninger om el, vand og varme for alle relevante enheder i kommunen. Det skønnes imidlertid ikke at være muligt at opnå dækkende og pålidelige data fra mere end 70-80 % af lejemålene, med de nuværende forudsætninger med hensyn til målere, dataoverførsel og incitament.

MILJØBEVIDSTE INDKØB

MÅL 50

MÅL	For at nedbringe kommunens miljøbelastning i forbindelse med indkøb vil kommunen inden udgangen af 2008 vægte miljøhensyn mindst 20 pct. ved alle indkøb.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Koncernservice vil i planperioden fortsat sikre, at vægtningen med miljø indgår i vurdering af tilbud i centrale indkøbsaftaler.– Alle forvaltninger skal inden udgangen af 2008 udarbejde en procedure, der sikrer, at miljøhensyn indgår med 20 % i de vurderinger af tilbud, der foregår decentralt.
ANSVARLIG	Koncernservice og alle forvaltninger
INDIKATOR	Antal udbud med krav stillet. Dokumenteres i det årlige Miljøregnskab.

STATUS

I forbindelse med udbud af de centrale indkøbsaftaler sikrer Koncernservice, at miljøhensyn indgår med en vægtning på 20 % i vurdering af alle tilbud. Kriterierne for miljø med videre fastsættes i et samarbejde med Teknik- og Miljøforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Det er dog uklart, hvorvidt dette også sker i de indkøb, de enkelte forvaltninger selv forestår.

FORVENTNING

Måloverholdelsen sikres løbende.

Mål 51

MÅL	Kommunen vil også fremover undgå at købe produkter, der indeholder pvc eller andre uønskede stoffer.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Koncernservice vil i planperioden fortsat sikre, at der ikke indgås centrale indkøbsaftaler om produkter, som indeholder pvc eller stoffer, der står på Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer.– Alle forvaltninger skal inden udgangen af 2008 udarbejde en procedure, som sikrer, at der decentralt undgås indkøbsaftaler om produkter med pvc eller stoffer der står på Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer.
ANSVARLIG	Koncernservice og alle forvaltninger
INDIKATOR	For centrale indkøbsaftaler skal Koncernservice opgøre dette en gang årligt. Opgørelse afrapporteres i det årlige Miljøregnskab.

STATUS

Koncernservice sikrer løbende, at der ikke indgås centrale indkøbsaftaler om produkter, som indeholder PVC eller stoffer, der står opført på Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer.

FORVENTNING

Måloverholdelsen sikres løbende.

Mål 52

MÅL	Kommunen vil ved indkøb af elforbrugende produkter stille samme krav som Elsparefondens indkøbsvejledning.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Koncernservice vil i planperioden fortsat sikre, at der i de centrale indkøbsaftaler stilles samme krav til elforbrugende produkter som Elsparefondens indkøbsvejledning.– Alle forvaltningen skal i 2008 udarbejde en procedure, der sikrer, at der i decentrale indkøb stilles samme krav til elforbrugende produkter som Elsparefondens indkøbsvejledning.
ANSVARLIG	Koncernservice og alle forvaltninger
INDIKATOR	For centrale indkøbsaftaler skal Koncernservice opgøre dette en gang årligt. Opgørelse afrapporteres i det årlige Miljøregnskab.
STATUS	Koncernservice sikrer løbende, at der i de centrale indkøbsaftaler stilles samme krav til elforbrugende produkter som Elsparefondens indkøbsvejledning.
FORVENTNING	Måloverholdelsen sikres løbende.

Mål 53

MÅL	Kommunen vil gøre det lettere at efterspørge miljømærkede produkter.
AKTIVITET	Koncernservice skal i 2008 sikre, at det er synligt for den enkelte indkøber i kommunen, hvilke produkter der er miljømærkede, og hvilke leverandører der er miljøcertificerede eller lever op til tilsvarende krav.
ANSVARLIG	Koncernservice
INDIKATOR	System etableret.

STATUS

Der er i indkøbssystemet etableret mulighed for, at de enkelte produkter kan mærkes med miljømærke.

I nye indkøbsaftaler, hvor driften har begrænset adgang til indkøbssystemet, sikre Koncernservice at leverandørerne udarbejder og fremsender et katalog i PDF format med de produkter, der indeholdt i indkøbsaftalen. I kataloget er de enkelte produkter afbilledet og beskrevet, og miljømærker og aldersbegrænsninger fremstår tydeligt ved mærkning.

FORVENTNING

Målet er nået og fortsat måloverholdelse sikres løbende.

Mål 54

MÅL	Kommunen vil fortsat øge andelen af leverandører, der lever op til kriterier for EMAS registrering og/eller ISO 14 001 certificering.
AKTIVITET	Kommunen vil stille krav til leverandørernes interne miljøforhold og i centrale indkøbsaftaler sikre at flest mulige leverandører i hver aftale har en miljørigtig profil.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Koncernservice
INDIKATOR	For centrale indkøbsaftaler skal Koncernservice opgøre dette en gang årligt. Opgørelse afrapporteres i det årlige Miljøregnskab.

STATUS

I forbindelse med udbud af de centrale indkøbsaftaler og vurderingen af de indkomne tilbud ud fra de opstillede kriterier sikres det fortsat, at flest mulige leverandører har en miljørigtig profil
Det skal dog pointeres, at det i forbindelse med indkøb af produkter, i modsætning til indkøb af serviceydelser, ikke er muligt at stille miljømæssige krav til virksomheden, eksempelvis om anvendelse af miljøledelsessystem med videre. Det er kun muligt at stille miljømæssige krav til produktet.

FORVENTNING

Målet er nået og fortsat måloverholdelse sikres løbende.

ØKOLOGISKE FØDEVARER

MÅL 55

MÅL	Kommunen vil sikre, at økologi bliver en del af den kommende fælles kostpolitik for kommunens institutioner.
AKTIVITET	Sundheds- og Omsorgsudvalget vil i samarbejde med de andre forvaltninger udarbejde en fælles kostpolitik, hvori økologi indgår inden udgangen af 2009.
ANSVARLIG	Sundheds- og Omsorgsudvalget i samarbejde med relevante forvaltninger
INDIKATOR	Vil blive afrapporteret i det årlige Miljøregnskab.

STATUS

Københavns Madhus, der rådgiver og vejleder kantiner og køkkener under Københavns Kommune, har udarbejdet en ratingordning for mad og måltider, Køkkenløftet, der vurderer madkvaliteten ud fra en lang række parametre, herunder økologi.

Det vurderes derfor ikke længere relevant at udarbejde en fælles kostpolitik for kommunens institutioner.

FORVENTNING

Målet om en fælles kostpolitik er ikke opfyldt, da det ikke længere er relevant.

Mål 56

MÅL	60 pct. af den mad, der serveres i kommunens køkkener og kantiner, skal være økologisk inden udgangen af 2009. 75 pct. af den mad, der serveres i kommunens køkkener og kantiner, skal være økologisk inden udgangen af 2011.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i samarbejde med de øvrige forvaltninger omlægge alle køkkener i kommunen inden udgangen af 2011 til 75 % økologi. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil udarbejde en metode til at opgøre økologiprocenterne baseret på oplysninger fra kommunens fødevarerleverandører. – Resultaterne af indsatsen i de køkkener, der allerede har lagt om til økologisk mad, skal fastholdes og forankres ved, at Teknik- og Miljøforvaltningen udbyder kurser og inspirationsmøder og etablerer erfa-grupper. – Alle forvaltninger skal fra planperiodens start stille krav om, at økologimålet om 75 pct. økologi i kommunens køkkener og kantiner indarbejdes i forpagtningsaftaler, driftsoverenskomster og stillingsopslag for køkkenpersonale o.l.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Kommunens og de enkelte institutioners økologiprocent opgøres årligt vha. Dogme-metoden på internettet, www.dogme2000.org/mad , og resultaterne offentliggøres i det årlige Miljøregnskab.

STATUS

- Aktiviteterne i forbindelse med at indføre økologiske madvarer i Københavns Kommunes køkkener og kantiner er overflyttet til Københavns Madhus. Omlægningsaktiviteterne gennemføres fortsat i det nye regi.
- Der gennemføres en økologimåling primo 2012, og vurderingen er pt. at der på det tidspunkt vil være en økologiprocent på ca. 70 %.
Det bliver svært at nå de 75 % uden ekstra midler til drift af de to centralkøkkener (jf. økologirederegørelse fra 2009). For resten af institutionerne isoleret, anslås det at økologiprocenten vil nå op på mellem 75 og 80 % i 2011.
- Indførelse af ny målemetode, som det hidtil har været meningen, skulle baseres på oplysninger fra fødevarerleverandører er sat på hold da der er usikkerhed om, hvordan de nye indkøbsaftaler bliver udformet og organiseret.
- Der vil i kommende målinger blive arbejdet mod at differentiere i den mad de to store centralkøkkener producerer, således at det tydeligt fremgår om det er EAT eller ældremad. Desuden vil der blive arbejdet med baggrundsmaterialet for målingerne, så det bliver opdateret i forhold til det reelle råvareforbrug.
- Der udbydes fortsat kurser og temaarrangementer for personalet i kommunens køkkener og kantiner.
- Der er løbende kontakt mellem Københavns Madhus og forvaltningerne i forbindelse med at stille krav om økologi i forpagtningsaftaler, stillingsopslag med videre.

FORVENTNING

- Det er usikkert om målet på 75 % økologi forventes opnået i 2011.

BYGGERI OG ANLÆG

MÅL 57

MÅL	Kommunen vil i planperioden fremme miljø- og energirigtigt byggeri.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen vil i samarbejde med de øvrige forvaltninger løbende opdatere retningslinjer for "Miljø i byggeri og anlæg" – første gang i 2008.– Gennemførelse af evaluering af effekterne af "Miljø i byggeri og anlæg", herunder økonomiske konsekvenser og fremlæggelse af resultat af evaluering samt forslag til reviderede retningslinjer for Borgerrepræsentationen inden udgangen af 2009.– Der skal udarbejdes retningslinjer for dokumentation af opfyldelse af kravene i "Miljø i byggeri og anlæg", herunder registrering af anvendte anbefalinger. Retningslinjerne udarbejdes inden udgangen af 2009.– Det skal undersøges, hvorledes erfaring med effekten af gennemførte krav og anbefalinger fra "Miljø i byggeri og anlæg" kan opsamles og anvendes i forbindelse med et- og femårsgennemgang. Der udarbejdes retningslinjer herfor inden udgangen af 2009.– Kommunen skal i planperioden bruge anbefalingerne i "Miljø i byggeri og anlæg" i en række af kommunens projekter – projekterne skal fordeles på byggeprojekter på tværs af kommunens forvaltninger og på tværs af de indsatsområder, som anvendes i "Miljø i byggeri og anlæg"
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med alle forvaltninger
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Evalueringsrapport skal være udarbejdet.– Forslag til revideret "Miljø i byggeri og anlæg" skal være fremlagt for Borgerrepræsentationen inden udgangen af 2009.– Der skal foreligge godkendt miljøprogram for alle pilotprojekter.

STATUS

- Der blev i 2009 igangsat en revision af "Miljø i byggeri og anlæg". De nye retningslinier blev vedtaget af Borgerrepræsentationen den 10. december 2009. I forbindelse med revisionsarbejdet er der gennemført vurderinger af de miljømæssige og økonomiske effekter af krav og anbefalinger til byggeri.
- På baggrund af evalueringen af "Miljø i byggeri og anlæg", 2005 udgaven, blev det indstillet, at der fremover kun vil være opstillet "krav" til det kommunale og det kommunalt støttede byggeri.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

TRANSPORT

MÅL 58

MÅL	For at sikre lav partikelforening skal alle kommunens dieselskøretøjer over 3.500 kg også fremover have påmonteret funktionsdygtige partikelfiltre.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører i planperioden ti stikprøver om året for at kontrollere, om kravet er overholdt i alle udbud og aftaler.– Alle forvaltninger skal i 2008 udarbejde en procedure der sikrer, at der i forbindelse med udbud og aftaler mv. stilles krav om montering af funktionsdygtige partikelfiltre.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen og alle forvaltninger
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Krav overholdt ved tilsyn.– Procedurer udarbejdet og overholdt – vil evt. indgår i årligt Miljøregnskab.

STATUS

- Tilsynet med kommunale køretøjers overholdelse af fastlagte miljøzoner er overgået til statens miljøcentre, i dette tilfælde Miljøcenter Roskilde. Fra 2010 er tilsynet blevet udført af Miljøzonen.
- Ved en gennemgang af kommunens køretøjer over 3.500 kg. i 2008 viste det sig, at alle køretøjer opfyldte kravene til partikelfilter. Køretøjerne under Københavns brandvæsen havde dispensation fra kravet, men brandvæsenet meddelte i 2009, at alle deres køretøjer nu havde fået påmonteret partikelfiltre.
- I forbindelse med indkøb af nye køretøjer sikres det, at køretøjet opfylder miljøzonen krav.

FORVENTNING

- Målet er gennemført med udgangen af 2009.

Mål 59

MÅL	For at minimere kommunens CO ₂ -udledning fra kørslen i køretøjer under 3,5 ton, skal alle kommunens ny erhvervede køretøjer, indregistreret som personbiler, fra 2008 være A-mærkede køretøjer. For at minimere kommunens partikel-udledning fra kørslen i køretøjer under 3,5 ton, skal alle kommunens ny erhvervede køretøjer, indregistreret som personbiler, fra 2008 være påmonteret partikelfiltre.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Økonomiforvaltningen skal i samarbejde med Teknik- og Miljøforvaltningen indarbejde ovenstående krav i en fælles indkøbsaftale for biler indregistreret som personbiler. Alternativt skal alle forvaltninger ved samtlige køb/leasing stille krav der sikrer at målet efterleves.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil undersøge muligheden for ligeledes, at skærpe miljøprofilen for kommunens øvrige køretøjer under 3,5 ton, herunder varevogne og arbejdsmaskiner.
ANSVARLIG	<ul style="list-style-type: none">– Økonomiforvaltningen– Teknik- og Miljøforvaltningen og kommunens øvrige forvaltninger
INDIKATOR	Aftaler indgået herunder opgørelse af antal biler indkøbt/ leaset. Krav efterlevet.

STATUS

- Arbejdet med udbuddet af en fælles indkøbsaftale for personbiler er igangsat, og kravet til energiklasse A/B er indarbejdet. Der er i den forbindelse desuden sat krav om brændstofbesparende udstyr (fx dæk). Beslutningen om indkøb af el- og brintbiler indgår også i udbuddet (se mål 60).
- Kommunen undersøger muligheden for at skærpe miljøprofilen for kommunens øvrige køretøjer under 3,5 ton, herunder varevogne og arbejdsmaskiner. anbefalinger og vejledninger fra Center for Grøn Transport i Trafikstyrelsen inddrages i det videre arbejde med at skærpe miljøprofilen for kommunens øvrige køretøjer under 3,5 ton.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 60

MÅL	Kommunen vil i planperioden sikre mulighed for miljøvenlig transport i tjenesten.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil gennemføre pilotprojekter med miljøvenlig transport, herunder brug af alternative drivmidler inden udgangen af planperioden. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden, i samarbejde med taxibranchen og de storkøbenhavnske kommuner arbejde for, at miljøprofilen skærpes for alle de taxier der kører i København. – Alle forvaltninger skal inden udgangen af 2009 udarbejde en transportplan for miljøvenlig transport i arbejdstiden. Planerne skal implementeres inden udgangen af planperioden.
ANSVARLIG	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen – Økonomiforvaltningen – Teknik- og Miljøforvaltningen alle forvaltninger
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Pilotprojekter gennemført. – Brug af miljørigtige taxier. – Strategi og plan udarbejdet.

STATUS

- I budget 2011 er der bevilget i alt 25 mio. kr. i 2011 og 2012 til pulje for brint og grøn energi. I den forbindelse vil Københavns Kommune købe 5-10 brintelektriske biler, som indsættes i forskellige kørselsopgaver i kommunen
- Københavns Kommune har indkøbt 26 elbiler og 8 brintbiler i 2009. Arbejdet følger initiativ 13 i Københavns Klimaplan. Målet er at 85 % af alle kommunens personbiler i 2015 enten vil køre på el eller brint. For at nå målet vil Københavns Kommune fra 1. januar 2011 indkøbe 50 % el- og brintbiler, 75 % i 2012 og 100% 2013.
- Københavns Kommune deltog i et fælles udbud med flere offentlige institutioner og private virksomheder i 2008, hvor der bl.a. blev sat krav til taxiernes brændstofforbrug. Ingen taxiselskaber bød på opgaven. Dette var medvirkende til at taxilovgivningen blev ændret. Bekendtgørelse om energi- og miljøkrav til taxier trådte i kraft den 15. september 2009 og gælder for biler, der registreres til taxikørsel første gang her i landet fra denne dato. En typisk taxi beregnet til føreren og fire personer skal være i energiklasse C eller bedre.
Økonomiforvaltningen forbereder pt. et udbud af kommunens taxakørsel.
- Teknik- og Miljøforvaltningen har i ultimo 2009/primo 2010 udarbejdet en transportplan. Erfaringer og viden fra dette arbejde skal danne grundlag for et koncept for transportplaner i Københavns Kommune, som Center for Trafik er projektleder for.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

ENERGI- OG VANDFORBRUG

MÅL 61

MÅL	Kommunen vil i planperioden gøre en målrettet indsats for at nedbringe energi- og vandforbruget i kommunens bygninger.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Kommunen vil indgå aftaler med et eller flere energiselskaber om konkrete energisparetiltag med henblik på at reducere energiforbruget. – Kommunen vil i planperioden etablere en energisparefond, som skal finansiere energibesparesestiltag. – Kommunen vil i planperioden arbejde for, at der gennemføres en incitamentsstruktur, der giver den enkelte forvaltning et økonomisk incitament til at gennemføre energibesparelser. – Inden 2010 opstiller Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med de andre forvaltninger konkrete målbare reduktionsmål for energi- og vandforbruget i kommunens bygninger på baggrund af viden om forbrug og potentialer. – Teknik- og Miljøforvaltningen gennemfører i samarbejde med de andre forvaltninger hvert år en generel informationskampagne på energiområdet for centrale medarbejdere i kommunen. – Inden udgangen af 2008 vil Kultur- og Fritidsforvaltningen udarbejde en procedure for drift og vedligehold af ventilationsanlæg og herunder en procedure for uddannelse af medarbejdere med ansvar for disse anlæg. – Inden udgangen af 2010 vil Kultur- og Fritidsforvaltningen gennemgå alle ventilationsanlæg med henblik på at udarbejde en prioriteringsplan, som skal forelægges KFU. – Inden udgangen af 2008 vil Kultur- og Fritidsforvaltningen udarbejde en procedure for drift og vedligehold af varmeanlæg og herunder en procedure for uddannelse af medarbejdere med ansvar for disse anlæg. – Inden udgangen af 2009 vil Kultur- og Fritidsforvaltningen sikre at alle varmeanlæg er gennemgået.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med de andre forvaltninger
INDIKATOR	Aktiviteterne er gennemført + måling af el og varmeforbrug.

STATUS

- Ejendomme har i 2010 indledt et samarbejde med Københavns Energi om salg af energibesparelser. Samarbejde om konvertering, etablering af målere, dataoverførsel og projektsamarbejde på specifikke områder overvejes.
- I Københavns Kommunes Klimaplan indgår et forslag om etablering af en energisparepulje, Bygningsinitiativ 5. Forslaget blev ikke udmøntet i aftalen om budget 2010 men indgår i aftale om budget 2011 og implementeres i 2011.
- Klimaplanens forslag om energisparepulje er baseret på at en del af de opnåede besparelser tilfalder de involverede forvaltninger og institutioner som incitament til at arbejde for opnåelse af besparelser. Dette princip er ikke anvendt i forbindelse med de afsatte midler til klimarenovering i budget 2010 og 2011. De afledte besparelser af investeringerne i energirenovering i 2011 jf. budget 2011 vil indgå i forvaltningernes effektiviseringsbidrag for 2012.
- Registreringen af forbrug er under implementering og der er etableret et centralt system til dette formål i Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme. På grund af manglende målere, manuel dataoverførsel i de fleste ejendomme og manglende fokus på energiregistrering i mange institutioner har det hidtil ikke været muligt at opnå fuld dækning ved forbrugsregistreringen. Hermed har mulighederne for at opstille konkrete reduktionsmål også været begrænsede. I budget 2011 er der afsat midler til etablering af målere og automatisk dataoverførsel. Selv om disse midler ikke kan dække det fulde behov, forventes en væsentlig forbedring af registreringen i de kommende år. Opstilling af konkrete reduktionsmål vil kunne ske på denne baggrund, dog stadig kun i det omfang forvaltningerne lever op til deres forpligtelse til at registrere data i det centrale

-
- system.
 - Teknik- og Miljøforvaltningen har ikke gennemført centrale informationskampagner i 2009 og 2010. I 2009 gennemførte Kultur- og Fritidsforvaltningen ved Københavns Ejendomme en uddannelse for decentrale medarbejdere på energiområdet. I tilknytning hertil er det etableret en særlig hjemmeside om Energirigtig Drift, som alle institutioner har adgang til via Københavns Ejendomes hjemmeside. Hjemmesiden rummer generel information, "gode eksempler" og kontaktpersoner, som kan give råd og vejledning.
 - Der er som led i indsatsen for at opnå energibesparelser i kommunale bygninger gennemført projektet "Energirigtig drift" i 2008 og 2009. Projektet omfatter blandt andet udarbejdelse af en håndbog med vejledning om drift og vedligehold af varme- og ventilationsanlæg samt uddannelse af driftspersonale.
Knap en fjerdedel af målgruppen blev uddannet i 2009. I budget 2011 er der afsat yderligere midler til uddannelse i Energirigtig Drift. Med disse midler forventes det at være muligt at etablere et uddannelsesstilbud for hele målgruppen. Opfølgningen i de kommende år vil dog være afhængig af forvaltningernes prioritering af egne uddannelsesmidler eller tilførsel af ekstra midler.
 - I forbindelse med energimærkning og de lovpligtige ventilationseftersyn gennemgås ventilationsanlæggene i de kommunale ejendomme. Energimærkerne for alle kommunale ejendomme vil blive opdaterede i løbet af 2009, og ajourføres herefter løbende.
Kursusdeltagerne i projekt "Energirigtig drift" har som en del af kursusforløbet haft til opgave at gennemgå egne anlæg. Resultaterne fra energimærkning med videre indgår i grundlaget for Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomes udarbejdelse af vedligeholdelsesplaner og planer for udmøntning af de afsatte midler til klimarenovering i budget 2010. Der vil derfor ikke blive fremlagt en særlig prioriteringsplan vedrørende ventilationsanlæg men dette vil indgå i de generelle planer for renovering.
 - Energimærkningen af alle kommunale ejendomme er blevet opdateret i 2009, og ajourføres herefter løbende.
Resultaterne fra energimærkning med videre indgår herefter i grundlaget for Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns ejendomme udarbejdelse af vedligeholdelsesplaner og planer for udmøntning af de afsatte midler til klimarenovering i de årlige budgetter (budget 2010 og budget 2011).

FORVENTNING

Målet forventes ikke at blive 100 % opfyldt inden for planperioden. De væsentligste afvigelser forventes inden for følgende områder:

- På grund af manglende målere, manuel dataoverførsel i de fleste ejendomme og manglende fokus på energiregistrering i mange institutioner har det hidtil ikke været muligt at opnå fuld dækning ved forbrugsregistreringen. Hermed har mulighederne for at opstille konkrete reduktionsmål også været begrænsede. I budget 2011 er der afsat midler til etablering af målere og automatisk dataoverførsel. Selv om disse midler ikke kan dække det fulde behov, forventes en væsentlig forbedring af registreringen i de kommende år. Opstilling af konkrete reduktionsmål vil kunne ske på denne baggrund, dog stadig kun i det omfang forvaltningerne lever op til deres forpligtigelse til at registrere data i det centrale system.
 - Knap en fjerdedel af det kommunale driftspersonale med ansvar for varme- og ventilationsanlæg blev uddannet i 2009. I budget 2011 er der afsat yderligere midler til uddannelse i Energirigtig Drift, og med disse midler forventes det at være muligt at etablere et uddannelsesstilbud for hele målgruppen. Opfølgningen i de kommende år vil dog være afhængig af forvaltningernes prioritering af egne uddannelsesmidler eller tilførsel af ekstra midler.
-

Mål 62

MÅL	Kommunen vil i planperioden øge andelen af VE i sin energiforsyning.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil inden udgangen af 2009 undersøge muligheder for at kommunen køber grøn strøm og herunder udarbejde et beslutningsgrundlag herfor til politisk godkendelse. – Kommunen vil i planperioden aktivt deltage og støtte anvendelsen af vedvarende energi samt øge anvendelsen i kommunale institutioner hvor det er muligt. – Kultur- og Fritidsforvaltningen vil inden udgangen af 2009 undersøge muligheder for at lægge mere tagareal til projekter om etablering af solceller, herunder lokalisere anvendelige tagflader og afklaring af juridiske og planlægningsmæssige aspekter. – Kultur- og Fritidsforvaltningen skal på denne baggrund inden udgangen af 2010 fremlægge forslag til en samlet plan for at anvende solceller på tagarealer i kommunen.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen og Kultur- og Fritidsforvaltningen i samarbejde med alle forvaltninger
INDIKATOR	Aktiviteter er gennemført

Status

Angående etableringen af vindmøller til lands og til vands henvises til mål 10

- Teknik- og Miljøforvaltningen vil i 2011 udarbejde et beslutningsgrundlag om køb af grøn strøm
- Anvendelse af vedvarende energi er gennemført i forbindelse med kommunale byggeprojekter og nybyggeri som led i opfyldelse af kommunens egne energikrav, eksempelvis i forbindelse med klimaskole-projekterne. Kultur- og Fritidsforvaltningen laver et mindre antal solcelleanlæg i forbindelse med nybyggerier for at leve op til kravet om lavenergiklasse 1 (finansieret via anlægsbudgetterne). Der er ikke afsat budgetmidler i 2010 og 2011 til opsætning af større solcelleanlæg.
- I klimaplanen er det generelle potentiale for solceller på tagene vurderet. Der er også identificeret en række konkrete ejendomme, hvor der kunne etableres solcelleanlæg, samt udarbejdet skitseforslag. En total kortlægning af egnede tagflader er ikke gennemført, det i mange tilfælde er bedst at etablere solceller i forbindelse med tagrenoveringsprojekter. De juridiske og økonomiske aspekter, har været behandlet i en arbejdsgruppe i 2009, og dette arbejde er videreført i 2010. Der synes at være væsentlige barrierer på disse områder, og arbejdet i 2010 og 2011 vil bl.a. omhandle strategier for overvindelse af disse barrierer

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 63

MÅL	For at reducere kommunens vandforbrug vil kommunen i planperioden sikre vidensopbygning inden for vandbesparende løsninger.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Inden udgangen af 2009 skal forvaltningerne kortlægge aktiviteter med stort vandforbrug i kommunen.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil inden 2010 fremme brugen af sekundavand i fire projekter.– Teknik- og Miljøforvaltningen vil på baggrund af erfaringerne med konkrete sekundavandsprojekter inden udgangen af 2010 fremlægge forslag til fremme brugen af sekundavand internt i kommunen.
ANSVARLIG	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med de øvrige forvaltninger– Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none">– Aktiviteter med stort vandforbrug kortlagt– Fire projekter gennemført.

STATUS

- I forbindelse med indførelse af miljøledelse i forvaltningerne vil vandforbruget indgå i kortlægningen. Specielt har Kultur- og Fritidsforvaltningen undersøgt vandforbruget i forbindelse med svømmebadene og idrætsanlæggene.
- I forbindelse med de initiativer, der gennemføres under Vandforsyningsplanen administrerer Københavns Energi en pulje på 2 mill. kr. årligt til fremme af brug af sekundavand.
- Der forventes i forbindelse med revisionen af Vandforsyningsplan 2006 en vurdering af de erfaringer, der er indhøstet med brug af sekundavand. Disse erfaringer vil herefter kunne danne grundlag for eventuelle nye initiativer i den kommende vandforsyningsplan.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

FOREBYGGELSE AF AFFALD I KOMMUNENS EGNE INSTITUTIONER

MÅL 64

MÅL	Kommunen vil i planperioden øge muligheden for genanvendelse af produkter og materialer.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none">– Teknik- og Miljøforvaltningen skal inden 2009 undersøge muligheden for at oprette en eller flere byttebørser for inventar og byggematerialer internt i kommunen.– Forslaget til byttebørs skal forelægges TMU inden udgangen af 2009.
ANSVARLIG	Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	Forslag skal være udarbejdet.

STATUS

- Der er medio 2009 påbegyndt en kortlægning af muligheder for og ønsker til en byttebørs for inventar og byggematerialer fra kommunale institutioner.
- Resultatet af kortlægningen indgik i den samlede status for Affaldsplan 2012, der blev fremlagt til politisk behandling i Teknik- og miljøudvalget d. 30. august 2010.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.

Mål 65

MÅL	Kommunen vil i planperioden sikre optimal håndtering og ressourceudnyttelse af affald.
AKTIVITET	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen vil sammen med de øvrige forvaltninger undersøge muligheden for at indgå indkøbsaftaler med affaldstransportører om opstilling af materiel og afhentning af typiske affaldsfraktioner i 2008. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil i planperioden fortsætte med at vejlede kommunale institutioner og virksomheder om affaldssortering og -forebyggelse. – Teknik- og Miljøforvaltningen vil inden 2009 udvikle en strategi til langsigtet og central indsamling af data om kildesortering og affaldsmængder.
ANSVARLIG	<ul style="list-style-type: none"> – Teknik- og Miljøforvaltningen og øvrige forvaltninger – Teknik- og Miljøforvaltningen
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> – Institutioner og virksomheder har fået tilbudt besøg af affaldsagent. – Metode til indsamling af data om kildesortering og affaldsmængder skal være beskrevet og afprøvet.

STATUS

- Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme gennemførte i 2009 en kortlægning af opstillet materiel og afhentning af affaldsfraktioner for de kommunale institutioner på egen matrikel. Dette skete med henblik på at gennemføre et udbud af en samlet indsamlingsløsning, inklusiv udsortering i de krævede affaldsfraktioner. Udbuddet er foretaget i foråret 2010, og fra 1. september 2010 indsamler en renovatør affald fra Københavns Kommunes ejendomme på egen matrikel.
- Teknik- og Miljøforvaltningen tilbyder alle kommunale institutioner, inklusiv de selvejende institutioner, et besøg af affaldskonsulenter med henblik på at opnå optimal håndtering og ressourceudnyttelse af affaldet lokalt.
- Der indgår data om kildesortering med videre i Københavns Miljøregnskab og disse data er fremkommet ved en elektronisk spørgeskemaundersøgelse i 2006. Det er i 2010 vurderet, at der ikke er behov for en fornyet kildesorteringsundersøgelse. Dette skyldes, at der nu indsamles data på baggrund af det gennemførte udbud samt at en stor del af kommunens institutioner er blevet miljøcertificeret og kildesortering af affald indgår som end del af miljøledelseskonceptet.

FORVENTNING

- Målet forventes gennemført inden udgangen af 2011.